

Nazwa instytucji

Książnica Cieszyńska

Tytuł jednostki/Tytuł publikacji

Deset let boje a utrpení Ostravských horníků : k desítiletému trvání hornické organizace v uhelné pánvi Ostravsko-Karvínské : s přehledem sociálních poměrů a organizačních zápasů : 1893-1903 / napsal J. Prokeš.

Liczba stron oryginału

52

Liczba plików skanów

52

Liczba plików publikacji

53

Sygnatura/numer zespołu

R I 04170

Data wydania oryginału

1903

Zdigitalizowano w ramach projektu pt.

Udostępnienie cieszyńskiego dziedzictwa piśmienniczego on-line

Fundusze Europejskie
Program Regionalny

Śląskie.

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Deset let boje a utrpení Ostravských horníků.

K desítiletému trvání **hornické organizace** v uhelné
pánvi Ostravsko - Karvínské

s přehledem

sociálních poměrů a organizačních zápasů.

Napsal J. PROKEŠ.

1893—1903.

Cena 15 kr. = 30 hal.

1903.

NÁKLADEM „HORNICKÉ UNIE“ V M. OSTRAVĚ.

Knižkárna Rudolfa Viehnera v Přívoze na Moravě.

4970

Deset let boje a utrpení Ostravských horníků.

K desítiletému trvání hornické organizace v uhelné
pánvi Ostravsko - Karvínské

s přehledem

sociálních poměrů a organizačních zápasů.

Napsal J. PROKEŠ.

1893 — 1903.

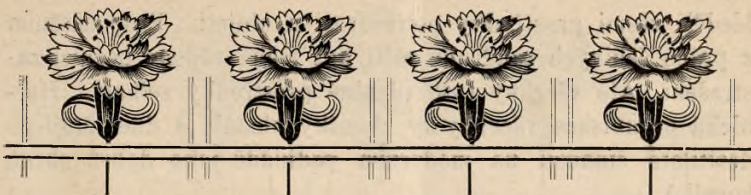
1903.

NÁKLADEM „HORNICKÉ UNIE“ V MOR. OSTRAVĚ.

Knihkárna Rudolfa Vichnara v Přívoze na Moravě.

RT 4170

Předmluva.

✚ nepříznivé době silné hospodářské depresse na Ostravsku, již jmenovitě tisíce hornických rodin těžce jest postiženo, nadechází hornictvu významná událost: Odborná organizace horníků slaví desítileté své trvání na Ostravsko-Karvínsku.

V roce 1893. položen základ k utvoření třídního hnutí mezi podzemními raby v uhelnách Ostravských zaměstnanými, utvořením hornicko-hutnického spolku „Prokop“ pro Moravu a Slezsko. Úkolem tohoto spolku bylo způsobit hospodářskou a kulturní emancipaci mezi hornictvem až do té doby, nejen bezměrně vykořisťovaným, ale i tím nejnelidštějším způsobem kapitalistické výroby ubíjeným. Až do roku 1890. bylo hornictvo v uhelné pánvi ostravské zcela indiferentní, bez určité a vědomé třídní myšlenky. Trpělivě snášelo vše, co mu uhlobaroni připravovali. A zřídka kdy propukla mezi ním nespokojenost v nějaký otevřený projev, vyvolaný hotovým zoufalstvím. —

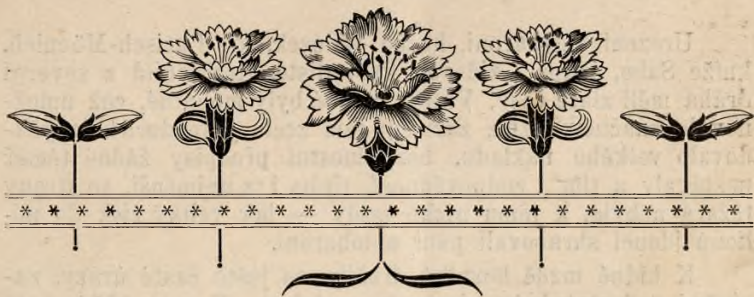
Založením odborné organizace položena poněkud hráz kapitalistické zvůli. Organizace zasahovala rázně ve prospěch horníků a svým vlivem lámala staré panské zvyky tělesného týrání a nejhrubšího chikanování horníků. Proto ji uhlobaroni

hleděli všemi prostředky potlačovati a ubíjeti. Propouštěním z práce šedivých soudruhů měli být méně vědomí horníci zstrašeni. Ale všechny tyto záluďné prostředky selhaly. Hornická organisace všechny ty zkoušky obstála a dnes stojí po desítileté činnosti na moderním podkladě jako dobrá zbraň horníků.

Spisek tento k slavnosti 10tiletého trvání hornické organisace má být nejen stručným přehledem vývoje poměrů a hnutí hornického na Ostravsku, ale i obrazem bojů a utrpení, které hornictvo za posledních 10 let prodělalo. Má on soudruhům v podzemních děrách sta metrů hluboko zaměstnaným býti zrcadlem jejich životních bojů a pobídkou k další úsilovné práci organisací k organisování těch 33.000 horníků na Ostravsko-Karvínsku.

Proto by měl každý, kdo horníkem jest a stará se o zlepšení svého postavení, spisek ten přečísti a uvědomiti si všechny ty důležité okamžiky v něm zachycené a přiložiti ruce k dílu za zlepšení své a svých spoludělníků.

Staré časy — zlé časy.

V uhelnách Ostravských zaměstnán byl již v letech padesátých značný počet horníků. Přesné záznamy arciť k tomu schází, neboť jako dolování prováděno velmi primitivním způsobem, tak i úřední dozor byl více než nedostatečným. Zpráva Olomoucké obchodní komory na př. udává, že v r. 1856 v Ostravsko-Karvinském uhelném revíru pracovalo v dolech 4281 mužů, 1248 žen a dětí, kteříž vytěžili 5,117.450 metr. centů uhlí v ceně 1,505.152 zl. Případalo na jednu osobu docíleného ročního výnosu 925 zl. Mzda havířům vyplacená za šichty však obnášela :

	nejvyšší	nejnižší	průměrně
	v krejcařích		
Přední kopáč	94 $\frac{1}{2}$	52 $\frac{1}{2}$	68
kopáč v předcích	70	42	52
mladší kopáč	55	32	42
vozač	52	31	42
táčník	50	30	40

Číslice ty výmluvně dokazují nelidské vykořisťování horníků v oné době. V bídě a nouzi žili, nevydělávající ani tolik, aby se při své těžké práci dostatečně nasytit mohli.

Urození uhlobaroni, hrabě Wilczek, hr. Larisch-Mönnich, kníže Salm, jakož i židovští kapitalisté, Rothschild a severní dráha měli zlaté časy. Vrstvy uhelné byly mohutné, což umožňovalo značnou těžbu, zařízení jam zcela jednoduché nevyžadovalo velkého nákladu, bezpečnostní předpisy žádné téměř nestávaly a tím i zodpovědnost, třeba i ta nejmenší, se strany těžařů nebyla, k tomu nízké mzdy — jak veliký zisk do milionů jdoucí shrabovali páni uhlobaroni.

I. Katakstrof.
I. Stávka +
K bídné mzdě horníků družily se ještě časté úrazy, zaviněné nedostatečným dozorem, v dolech. V roce 1854 bylo 34 osob zabito, 14 těžce a 52 lehce zraněno. A to se ještě ohlašování úrazů nebralo tak vážně, takže možno domýšleti se ještě o větším počtu zraněných. K těmto neměli uhlobaroni nejmenších povinností. Kdo onemocněl neb utrpěl úraz, zůstal doma, jsa odkázán na vlastní útraty nechat se léčit. Byl-li zmrzačen — žebrácká kabelá byla jeho výslužkou. — Tento přímo otrocký stav snášeli horníci bez nejmenšího zjevného odporu. Zaznamenal sice Jičínský v jeho „Bergmännische Notizen“, že již v r. 1848. třetina horníků hr. Wilczka stávkovala za dosažení vyšší mzdy. Také v roce 1852. zastavilo 300 horníků u knížete Salma práci následkem malé mzdy. Stávku ale potlačila ve dvou dnech silná ruka byrokracie. Okresní hejtman v Bohumíně nechal všechny mladé horníky odvést k vojsku a tím zbavil knížete Salma rebelantů.

14. března 1858 zastavilo 300 horníků u severní dráhy v Hrušově práci následkem snížení mzdy. Stávka však po 5 dnech následkem dohody skončena.

To byly první pokusy Ostravských horníků odbojem zjednatí sobě lepší pracovní podmínky. Byly však pouze ojedinělými a proto málo úspěšnými. Vzдор tomu však přece znamenaly předzvěsti pozdější socialní nespokojenosti horníků a snahu odstraniti hrozné pracovní a mzdové poměry.

Další boje — a utrpení.

Během poměrně krátké doby rozšířeno dolování na Ostravsku v úžasné míře. Ještě v roce 1856. pracovalo v celém uhelném revíru 5529 dělníků, kdežto v roce 1873.

obnášel jich počet již 12.869 a v y t ě ž e n o 13,055-734 metr. centů uhlí.

Vzrůstem počtu dělnictva rostly také větší sociální protivy a tím i nespokojenost dělnictva z příčin na snadě ležících.

Těžaři zvyklí platiti horníkům nízké mzdy nechtěli nijak uznávati, že pokrokem doby vzrůstaly potřeby horníků, které nemohly být kryty několika šestákovým denním výdělkem. Proto stávka a odboj stíhaly jednu za druhou stále, v krátkých poměrně periodách za sebou.

V roce 1862. revoltovalo na 500 horníků na Rothschildovské šachtě „Jaklovci“. Správa závodu naverbovala české horníky v Nov. Jachymově do práce na Ostravsko, slibováním větší mzdy. Když však oni havíři do Ostravy přišli, byli odměňováni dle místního zvyku — bídně. Následkem toho v počtu 90 zastavili práci a ostatní mužstvo přidalo se k nim. Po málo dnech, když naverbovaní čeští horníci vyplaceni a posláni domů do Čech, nastal klid. Ostravští havíři nezískali nic.

V roce 1864. zastavilo veškeré hornictvo dolů severní dráhy v Michálkovicích práci, poněvadž střídání směny dělo se v pracovním místě, proti čemu oni protestovali. Výsledek není znám.

12. června 1870 zastavili horníci těžařstva Zvěřinova práci pro mzdové neshody. Stávka trvala 4 dny.

V březnu 1872 zastavilo po výplatě 500 horníků na dole „Hlubina“ u Vítkovic práci, patrně pro vysoké srážky se mzdy. Stávkující vystupovali ostře proti závodnímu správci a právě nastoupilému nájemci závodu. Již tenkrát sáhnuo k oblíbenému dosud prostředku umlčování nespokojeného dělnictva — brannou mocí. Povolané vojsko střílelo do stávkujících, při čemž jeden pekařský pomocník zastřelen a více horníků zraněno.

Po krveproletí počala spravedlnost dělat pořádek. „Vůdci“ a „původci“ stávky zatčeni a odsouzeni do žaláře v trvání do 1 roku. To byla krutá oběť, kterou horníci přinesli za dosažení slušnější mzdy.

Větší vření nastalo v roce 1881. 2. listopadu zastavili horníci na Hlavní jámě v Orlové (Guttmannův důl) v počtu

I was staying in the shop

550 práci, žádajíce zvýšení mzdy a propuštění neoblíbených představených. První požadavek splněn v jisté míře, druhému však nedáno místa a stávka po osmi dnech skončena.

Hned na to 25. listopadu 1885 vypukla veliká stávka na závodech severní dráhy v Zárubku v Pol. Ostravě, které se 1200 horníků účastnilo.

Stávka ta stala se již předmětem jednání v říšské radě. Až dosud se hornickými bolestmi vládnoucí kruhy vůbec nezabývaly. Ze horníci stávkovali u podniku náležejícímu židovsko-liberálním kapitalistům, použili toho katolicko-konservativní poslanci hrabě Hohenwart, hrabě Belcredi, Dr. Rieger, aby liberální vládě ukázali své přátelství k dělnictvu. 8. prosince 1881 jmenovani poslanci podali interpelaci na ministr-presidenta hr. Taaffeho, ve které stálo:

„Zpráva o této stávce vynesla na světlo zjevy, jež jsou nanejvýše vzrušující a nesou v sobě zárodek velikých nebezpečí, nebude-li zlo zasaženo u kořene a racionelně léčeno. Oznamuje se, že horníci, jejichž mzda stačí sotva ku udržení života jedné osoby, neřku-li celé rodiny, vykořisťování bývají potravními spolky způsobem takovým, že existence jejich jest v nejvyšším stupni ohrožena.

Deputace těchto dělníků, která prý se ostatně zcela pokojně chovala, vyslána byla k říditelství Severní dráhy do Vídně, aby vyprosila jisté zlepšení mzdových poměrů a odstranění některých nepřístojností, byla, jak se praví, k žádosti politických úřadů neprodleně zatčena, dříve než byla s to stížnosti svoje přednésti. Toto a další nepřístojnost, že vyzvána byla vojenská moc přimělo podepsané k podání dotazu na vysokou vládu atd.“

Odpověď na tuto interpelaci zůstala vláda dlužna a také se zbožní „ochranci“ hornictva o ní více nestarali. Že požadavky stávkujících byly skromné, svědčí zpráva „Vaterlandu“, dle které žádali zvýšení mzdy na 1.10 zl. za směnu. Stávka trvala 14 dnů a skončena bezvýsledně. Vojsko opět intervenovalo, jen že tentokráte bez pomoci bodáků a koulí.

Pak nastala delší pomlčka. Hornictvo trpělo a dřelo. Socialistické hnutí bylo mu cizím. Pouze jednotlivci a těch bylo pramálo, četli socialistické noviny skrytě.

mr. Baccini
I. porostava
odglos

vojsko
ve stávkce

V roce 1889 30. dubna došlo však opět k stávkce. Tentokrát na Rothschildovské jámě „Hlubině“, kde žádali horníci vyplacení tak zv. „dobrovolného příspěvku“. Pověstný okresní hejtman Masłowski z Místku přišel se svou železnou rukou zkrotit stávkující horníky. Dostal se ale do choulostivé situace. Stávkující útočili na něj, jakož i na majitele Maxe rytíře Guttmanna, tak že oba ve strachu schovali se do kanceláře, kde od 8. hod. večer do 2. hod. v noci byli 18 četníky hlídáni. Povolané vojsko z Opavy je teprvé ze zajetí vysvobodilo. Za to bylo 20 horníků zatknuto a do žaláře až v trvání jednoho roku jednotliví odsouzeni.

První socialistické rejdy.

Jako ve všech jiných průmyslových střediskách i v Mor. Ostravě ku konci let osmdesátých počala si myšlenka socialistická klestit cestu mezi průmyslovým dělnictvem a také hornictvem. Z počátku arciť velmi pomalu, neboť přiznati se k socialismu znamenalo nejen ztrátu existence, ale i svobody. Místecký okresní hejtman Masłowski nedělal se socialisty dlouhých okolků. Nechal je sebrat četníky a o to ostatní postaraly se již ochotně c. k. soudy. Vzdor tomu však dělnické časopisy tajně hornictvem odebírány a čteny. Jmenovitě „Hlas Lidu“, „Rovnost“ a „Věk Svobody“ nalézaly dychtivé čtenáře mezi horníky. Uhlobaroni se strachu, aby socialistická nákazka časopisy těmi hlásána neotrávila jejich podzemní roby počali vydávat vlastní listy dělnické. Tak za Guttmanovy peníze vydáván již od r. 1884. „Přítel Dělníků“, patolízalským tónem psaný. Za výdatné podpory hr. Wilczka vydávána téměř 15 let „Práce“. Listy ty se přízni dělnictva však nijak netěšily.

Sjednocení socialistického dělnictva v Rakousku na sjezdu v Heinfeldu mělo blahé následky na rozvoj socialistického hnutí. I v Mor. Ostravě se to v brzku ukázalo. Hlouček odvážlivějších dělníků přikročil v r. 1889 k založení dělnického vzdělávacího spolku. Spolek ten stal se brzy ohniskem socialistického hnutí na Ostravsku a za nedlouho měl na 800 členů z největší části z řad hornických. Až z Karviny, Orlové, Poremby, Petřvaldu přicházeli horníci a stávali se členy tohoto

vojsko

natarom
spolek

spolku. Na veřejnosti se arcíť se svým členstvím z pochopitelných příčin nechlubili.

V dělnickém vzdělávacím spolku, jehož místnost nalezala se v hostinci Hochstimma na Antonínově náměstí, šířeno soc. dem. vědomí, a soc. dem. časopisy šly jak na dračku. Jako trn v oku vězel však dělnický vzdělávací spolek okres. hejtmanu Masłowskému. Hledal příčinu k jeho potření, až ji našel prý v překročení stanov, poskytnutím podpory stávkujícím a spolek v říjnu 1890 po veliké stávce rozpustil. Majetek spolku a bohatá jeho knihovna byla zabavena. Za krátkou dobu svého trvání spolek ten svou úlohu v plné míře vyplnil. Seznámil široké massy se socialismem, tehdá ještě dosti neznámým a nepřáteli jeho v nejodpornějších barvách líčeným. Rozpuštěním jeho sice p. Masłowski hnutí poškodil, ale zbožné jeho přání zničit socialism na Ostravsku se arcíť nesplnilo.

1. květen 1890 a všeobecná stávka.

Usnesení mezinárodního sjezdu socialistického v Paříži oslavit 1. květen co mezinárodní manifestací proletariátu uvítáno také hornictvem na Ostravsku s jásotem. Bylyť sice u něj představy o významu 1. května dosud neujasněné, vzdor tomu však viděli horníci v 1. květnu projev mezinárodní solidarity a odpor proti kapitalistickému vykořisťování. Za to kapitalističtí sluhové a byrokracie s hrůzou očekávali věci příští.

Hornictvo závodu hr. Wilczka v Pol. Ostravě usneslo se oslavit 1. květen a sebralo mezi sebou 85 zl., jež zaneslo Pol.-Ostravskému faráři P. Bittovi, aby za ně sloužil 1. května polní mši, za dosažení osmihodinné doby pracovní. Farář Bitta na místě, aby přání horníkův, v němž o něčem vysloveně rebelantském nebylo ani potuchy, vyhověl, denuncoval horníky u Wilczkovského horního ředitele a starosty Pol.-Ostravského, který vůdci doputace peníze odebral a nechal je zatknout a ostatních šest členů deputace z práce propustil.

Následující neděli, t. j. 13. dubna měl P. Bitta kázání, v němž vyslovil se proti všeobecnému svěcení 1. května, jakožto zasvěceného svátku, poněvadž jenom církvi svaté přísluší právo zasvěcené svátky ustanovovati. Toto jednání po-

I vpedek spolku ty mose.

*kníada na penadre
gor. zav rýřt ich
na 1 meř*

bouřilo horníky, že 15. dubna 1890 zastavili práci a v noci vytloukli na taře okna. Stávkující žádali osmihodinnou dobu pracovní, odstranění úkolové práce a minimální mzdu 2 zl. V době té zaměstnáno bylo již na 26.000 horníků v uhelném revíru Ostravsko-Karvinském. A ti v málo dnech jako elektrickou jiskrou zasažení zastavovali práci a žádali s nimi vytčené již požadavky.

Vzplanutí a roznícení stávky bylo zcela pochopitelným. Stálé utrhování na mzdě, surové nadávky i tělesné trýznění se strany představených důlních dráždilo horníky jako útlak se strany politických úřadů a upírání koaličního práva. Proto se stávka šířila jako lavina po celém revíru a zachvátila nejen uhelné závody na Ostravsko-Karvínku, ale i hutě Vítkovické a všechny továrny v okolí až po Ratimov.

Od závodu k závodu táhli stávkující, zabírajíce sebou všechny dělníky. Kde se pracující dělníci protivili a nechtěli opustit práci po dobrém, byli k tomu donuceni.

Jednání to je vysvětlitelným. Ty veliké tisíce dělníků postrádaly vzdělání a vědomí, jakými prostředky měli by své požadavky reklamovati. Cítily hrozný útlak a proto také touha po nápravě a případné odvetě za všechno spáchané zlo. Jaký div, že prostředky boje mohly být jen takové, jaké odpovídaly jejich psychologické náladě.

Na 40.000 počítaly samotné měšťácké listy počet stávkujících.

K ochraně kapitálu povoláno vojsko, jimž se to v celém revíru jen hemžilo. Jen samotné Vítkovické železářny dostaly posádku 560 mužů. Vojsko rozhánělo dělníky i tam, kde se v menší hloučky srazili. 16. dubna byli dva dělníci zraněni. 17. dubna táhl dav dělníků k Vítkovicím. U železničního viaduktu hozeno nějakými nerozvážnými mladíky na vojáky kamením. Velicí důstojník velel proto vojákům do klidně stojících dělníků střílet. A již tekla — dělnická krev a barvila tu horkou půdu Ostravskou. 3 dělníci zastřeleni, 6 těžce a 13 lehce zraněno. Po tomto krvavém aktu nastalo pravé pronásledování horníků. Dělníci mohli se jen v noci v lesích scházeti a domlouvati. Kdo byl za vůdčí osobu označen, byl beze všeho zatknut. 18. dubna bylo více hor-

vojisko strany lato

níků před závodní kanceláří hr. Wilczka v Pol. Ostravě bodáky zraněno. V krvi měla být stávka utopena.

Okresní hejtman Masłowski, poněvadž těžaři nechtěli se stávkujícími jednati, vyzval tyto, by zvolili své důvěrníky, což se také na cestě před závody stalo. Ale ani pak nechtěli těžaři s důvěrníky vyjednávat, ač prohlašovali, že jsou ochotní sami z „dobré vůle“ hornictvu nějaké výhody poskytnouti. Tím se již stávka chýlila ke konci. 24. dubna byla také stávka úplně skončena. Nyní nastalo pronásledování a msta. Sta horníků z práce propuštěno. Celé řady jiných v okovech do žalářů v Nov. Jičíně a Těšíně odvečeno, kde mnozí půl roku ve vyšetřovací vazbě a až do roku do žaláře odsouzeni byli.

30. dubna vydala těžařstva vyhlášky, kterými horníkům oznámeny povolené ústupky.

Ty znamenaly:

1. Zkrácení pracovní doby z 12 hodin na 10 hodin v dole.
2. Úplný 24 hodin trvající nedělní klid.
3. Přísné dodržování služebního řádu.
4. Revise panských směn a úkolu, což znamenalo zvýšení mzdy o 5—8%.

Stávka ta byla připočítána na vrub socialistickým štváčům. Ale samotná úřední správa Olomoucké komory doznávala, že „daleko mocnější a přesvědčivější, nežli ty nejnebezpečnější nauky socialistických ba anarchistických štváčských apoštolů a vůdců dělnických, účinkovala nízkou mzdou dělníků zaviněná — bída“. To jest zajisté dostatečným svědectvím tehdejších zbědovaných poměrů.

Blížších novinářských zpráv o pohnuté době stávky v r. 1890 nelze se dopít. Dělnické časopisy nebyly o ní šířeji spravovány a tím také pravdivé a skutečným odpovídající vyličení pohnuté té doby je znemožněno. Pouze za peníze Guttmana k oblouzení dělníků vydávaném listě „Přítel Dělníků“ ze dne 20. dubna 1890 dovidáme se následující:

Dělnické povstání v Pol. Ostravě.

Stávka dělníků hornických nabyla v Polské Ostravě takových rozměrů, že pořádek celého uhelného okresu valně ohrožen byl a taktéž i pomoc vojenská sem povolána, ukázala se býti malomocnou a proto

opětně sesilena býti musila. Okolnost tato, jakož i smutná zkušenost že totiž vojsku se vybrožovalo a taktéž i toto poraněno bylo, přivodila toho, že vojsko musilo sečné zbraně užiti a proto stalo se několik poranění. Tím nabyla stávka charakteru zcela jiného. Taktéž i násilí, jehož se strany vůdců dělnických proti ostatním klidně pracujícím dělníkům užito bylo, dodává zajisté podivné tvářnosti celé věci.

Každým pádem jest v našem okrese, ba řekneme v celém Rakousku neslýchaná skutečnost, že podařilo se množství ovšem čítajícím přes 1000 hlav veškeré podniky průmyslové a tovární v celém revíru během jednoho dne zastaviti. Že zde pracováno bylo všestranně dle chytře promyšleného plánu, je na biledni, neboť nasvědčuje tomu důsledná vyzývavost ku zastavení všech závodů.

Došlé vojsko bylo počtem příliš slabé a také dostavilo se příliš pozdě, než aby zhoubnému řádění mohlo přítrž učiniti, tolik je však jisto, že by moc vojenská byla bývala s to, kdyby ve větším počtu a dříve se byla dostavila, všemu protizákonnému jednání dělníků přítrž učiniti. Nejlepším důkazem jsou doly v Zárubku.

Stávkující shromažďovali se v úterý odpoledne a nabývalo chování jejich vždy povážlivější tvářnosti; veškeré pokusy p. c. k. okr. hejtmana Kortüm a z Frýštátu jakož i pana c. k. horního rady Jauerninga z Olomouce, kteří demonstující k rozchodu vyzývali a je vybízeli, aby požadavky své klidně přednesli, zůstaly bez výsledků. Dělníci vyvolávali p. okr. hejtmana opětovně, leč vždy zdráhali se jeho pokynů poslechnouti, kdežto řeči svých vůdců hlučnými projevy souhlasu provázeli. Kolem 6. hod. večerní táhnul průvod asi 500 mužů čítající a z horníků Salmských se skládající, ku kterýmž připojily se i dělnice tak zvané udrhovačky, a opět žádali okresního hejtmana v řečích nesouvislých, by jim osmihodinná práce a zvýšení mzdy povoleno bylo.

Davy lidstva rostly, rozmnožovány jsouce ještě zvědavci a dělníky z práce se vracejícími. Kolem 7. hodiny přijel zvláštní vlak, který dovezl očekávaný prapor vojska 1. pěšího pluku z Opavy. V okamžiku tomto nastalo velké pohnutí; stávkující odebrali se od budovy obecní ke kolejím, by výstup a pochod vojska si prohlédli. Velitel major Fuchs velel k pochodu k budově obecní a když byl pan okresní hejtman Kortüm několikráte a vždy bez výsledku davy vybízel k rozchodu, tu počala akce. Z počátku provolávaly davy lidstva k vojsku anebo posměšným tleskáním dávaly svůj posměch na jevo. Vždy však po zatlačení vrátily se davy v brzku zpět. Teprve kolem 8. hod. po energickém výstupu s bodáky, povedlo se účastníky rozehnati a příchody uzavříti. Kolem 10. hodiny bylo již všude klidno, nicméně procházely silné hlídky po celou noc nejbližším okolím. O 9. hodině večerní dojel p. zemský prezident Dr. z Jägerů z Opavy, byv p. c. k. okr. hejtmanem Masłowskiim z Místku, který sem odpoledne dojel a p. drem. Richtrem uvítán. Ještě toho večera informoval se o celé situaci a vydal ihned příslušné nařízení.

Od rána dne 16. dubna počínaje, rozvíjeli stávkující dělníci svou činnost v jiném směru; počali totiž veškeré jámy obcházet i je k

zastavení práce vybízeti a dělníky demonstrací a použitím násilí od práce zdržovati. Počátek učiněn u dolu Zvěřinového, kde mužstvo sice ve středu do práce přišlo, ale si vyžádalo toho dne na povrchu pracovati, poněvadž stávkující soudruhové jim vyhrožovali, že v případě, když do práce dolní sjedou, že jim jámu zabarikadují a život jejich ohroží. O 11. hod. vyjelo mužstvo z jámy Janové, poněvadž stávkující za ustavičných hrozeb toho žádali. Kolem 12. hodiny vedralo se asi sto takových podněcovačů na jámu severní dráhy v Michalovicích a vynutili si vstup do strojírny, kdež za vyhrožování žádali, by mužstvo ihned vyfáralo. Prapor pěšího vojska byl samozřejmě příliš slabým, aby na tolika místech současně odpomohl násilnému řádění. Jelikož davy se opět před obecní budovou neustále kupily, požádán druhý prapor vojska, který nebylo lze před 2. hod. odpoledne očekávati. Mezi tím stala se menší srážka před obecní budovou mezi vojskem a stávkujícími; někdo z lidu hodil velkým kamenem do vojáků a měl úmyslně na majora namířeno, za tím však poraněn voják druhý slabě na ruce. Major nechal pachatele hledati, kterýžto však utekl a davy zlovolně nejenom ztěžovaly vyhledání, nýbrž stavěly se i na odpor. Z příčiny té použito opět bodáků, při čemž tři osoby, které si urputně vedly, byly bodnuty. Při této příležitosti bylo také několik osob zatčeno.

Za příčinou toho nechal major Fuchs před zraky obecnstva ostře nabíti a prohlásil, že při opětné vzpouře nechá do davu střílet. Současně nechali představení měst Polské a Mor. Ostravy následující vyhlášku na rohy připevniti.

O z n á m e n í.

Jelikož stávkující dělníci, kteří se při různých dolech nashromáždí, opětně po c. a k. vojsku kamením házelo, musilo službu konající vojsko povel ku ostrému nabíti zbrani svých obdržeti zároveň s nařízením, by při opětném házení kamenů do davů ostře stříleno bylo.

Jelikož nynější pušky až na 2500 kroků nesou, vyzývá se obyvatelstvo ve svém vlastním zájmu, by se doma zdržovalo a hlavně místa ohrožená nenavštěvovalo, neboť případné zlé následky musili by proti tomu jednající sobě přičísti.

Hlavně vyzývají se zaměstnavatelé, by o to dbali, aby jich personál doma se zdržoval.

V Polské a Mor. Ostravě, dne 16. dubna 1890.

Václav Stieber a Dr. Vojt. Johann,
 starostové.

V Mor. Ostravě bylo po celý den klidně a nikdo neočekával, že hnutí ještě tohotéž dne s takovou rychlostí převali se k nám. K vůli větší jistotě nechal p. c. k. okr. hejtman Masłowski, který celé hnutí s nevšední pozorností sledoval, po žádosti starosty a některých radních, ještě prapor vojska z Olomouce sem doraziti. Mimo to nařídil starosta M.-Ostravský, by na večer šenkovny byly zavřeny a taktéž

vyučování na řemeslnické pokračovací škole toho večera neodbyváno. Národní škola toho dne uzavřena.

* * *

Mezitím prováděli stávkující u dolů své buřičské a podněcovačské řádění dále; oddíl jeden táhl k Petřvaldu, Dombrové, Orlové a Karvinu, by u tamnějších dolů stávkou vynutil, druhý díl táhl k Hrušovu a třetí odebral se k dolům severní dráhy v Zárubku. Se všech stran telegrafováno o vojenskou pomoc, leč z příčiny nedostatečného množství nemohlo býti vyhověno. Právě vrazili stávkující do dolu Hermenegildy, když vlak vojsko vezoucí z Opavy kolem jel. Nařízením horního inspektorátu zastaven vlak, vojsko vystoupilo a rozehnalo podněcovače i z ostatních jam Jakubské a Vilémky, kteréžto vojskem byly ihned obsazeny. Jsou to jediné doly v celém revíru, kde práce nebyla zastavena.

Buřiči, jež k Hrušovu odtáhli, zastavili se na cestě na jámě Terézii (na Jaklovci) a zastavili tam dolování, jakož i na jámě Idy v Hrušově. Odtud táhli do továrny na sodu, kde taktéž veškerý výkon zastavili a dělníky s sebou vzali; taktéž i Hrušovu nemohla telefonicky požádaná intervence vojenská býti dodána. Na to odebrali se výtržníci na jámu severní dráhy v Hrušově, pak odtáhli do Přívozu, kde zastavili jámu Františkovou, pak cinkové válcovny, na to vrazili do továrny Himmelbauerovy a do lučební továrny Glassnera, Hochstettera a spol., kdež všude oheň pod kotly uhasili, závodní práci přerušili a dělníky s sebou vzali. Všechno provedeno s výtečnou organisací a tak rychle, že nebylo ani pomýšlení na pomoc a obranu. Všude otevřeny tovární dvěře davům dobrovolně a byli ještě majitelé rádi, že bez kazení a vyvrácení se vše odbylo.

Počátek hnutí v Mor. Ostravě.

V městě Mor. Ostravě nebylo po celý den dne 16. lze pozorovati, že by proud stávkový tak rychle se rozšířil. O 7. hod. večerní krátce po záměně šichty noční shromáždilo se přes sto cizích dělníků před jámou Karolínskou a za povyku a pokřikování „hurrah“ žádali, by práce byla přerušena. Jelikož na vojenskou pomoc nebylo lze tak rychle počítati a výtržníci již do dvora vrazili a strojírnu ohrožovali, nařídil pan horní rada Jičínský, který se všemi úředníky byl přítomen, by mužstvo vyfáralo. Vyfárané mužstvo pozdraveno hřimavým voláním „Slávy“ a vzato s sebou. Totéž opakovalo se před jámou Šalomounskou, Hlubinou a Desátou, jakož i před závodem pro vyrábění koksu. Po 9. hodině táhlo množství několik tisíc hlav čítající do hutí Vítkovických a žádali, vyhožující násilím, by práce byla zastavena. Napřed počali ve válcovně na roury, pak v ocelárně a u vysokých pecí, kde noční šichta byla, načež v Žofínské hutí. Všude uhasili ohně pod kotly a stroje učinili k výkonu neschopné.

Během té doby dorazil očekávaný prapor pěší z Olomouce č. 93. za velení hejtmana na nádraží Ostrava-Vítkovice. Dvě setuny odebraly se ihned za vedení p. c. k. okr. hejtmana Masłowského do Vítkovic,

kde však již přerušeni práce vynuceno bylo, jedna setnina odebrala se na jámu Jindřichovu a k plynárně, čtvrtá setnina byla na radnici pohotově a vysílala nepřetržitě silné hlídky, mezi jiným též do Žofinských hutí, kdež hrozili výtržnivi demolováním. Po celou noc úřadovalo se na radnici a taktéž i policejní strážníci, jež byli vojákům průvodčími, měli po celých 48 hodin nepřetržitou službu. V noci panoval klid, jen tu a tam bylo zaslechnouti povykování. Ještě v noci došly depeše z Kunčic a Ratimova, kde násilím závodní práce přerušena a částečně tamější továrna rozbourána a některé šenkovny vydrancovány.

Telegrafní a telefonní úřad konal po celou noc nepřetržitě službu, což bylo velmi výhodné, že se určitě o celém rozsahu hnutí vědělo.

Dne 17. dubna pokračováno ve hnutí včerejším; veškeré továrny a závody, které dosud pracovaly, byly stávkujícími výtržníky navštíveny a práce zastavena; taktéž: Raimaunova papírna, strojírna Glasnera a Elbertzhagena, ostatní závody Vítkovických hutí atd. Na některých dolech přišli sice horníci na blízku bydlic na šichtu, leč aby provokacím se předešlo, nebyli do práce vpustěni.

Ve Vítkovicích došlo mezi výtržníky a vojskem ku tuhému odporu, tak že vojsko nuceno bylo střelné zbraně užití, při čemž několik mužů bylo usmrceno a raněno. Zpráva tato není však do té doby, kdy tyto řádky psány, oficielní, dlužno ji tedy s potřebnou rezervou přijati.

Další posily doznali výtržníci tím, že celé tlupy místních pomocníků řemeslnických, ponejvíce mladých to výrostků, táhly od dílny k dílně a ku stavenišťům, kdež za vyhrůžek zastavili práci. Taktéž i do tiskárny p. Heblingovy vrazili, leč po obdržení jistých vysvětlení vytratili se. Kolem poledne nabyla vřava tak podezřelé tvárnosti, že většina obchodníků své krámy zavřela, jelikož o drancování v okolí sem zprávy docházely. Ve Velkých Kunčicích vykradli kupci Patriasovi všechno, tak že utrpěl škody na 5000 zl. Mimo různého zboží ukradli mu hotové peníze a šperky. Taktéž i vydrancovali v Malých Kunčicích u Emanuele Herza a v Ratimově u hostinských Heřmana Pollaka a Jakuba Biela. V bezprostředním okolí Mor. Ostravy o drancování není ničeho známo, jenom hostinský Adler ve Vítkovicích byl donucen ku otevření hostince a musil zdarma nalévatí. V těchto chvílích panuje zdánlivě úplné ticho a klid v městě, leč zdá se, že to pokoj před bouří, poněvadž větší průvod městem se strany stávkujících se zamýšlí. O 4. hodině dorazí vojsko z Krakova za vedení generála a vojsko jezdecké z Přerova.

Že v žoldu kapitalistickém sloužící plátek dělníky jako hotové lotry líčil, nelze se diviti. Jen proto předce na něj Guttmann doplácel.

Stávka ta měla i další následky. Veřejnost počala si více všimat poměrů v tomto bohatém koutě, pravém eldoradě uhlobaronů zavládajících. Dělnictvo ryčným hlasem vykřiklo

své strasti a bídu do světa a projevilo hlasitě svou nespokojenost, jakož i touhu zlepšení trudných těch poměrů.

Tím ale bouřlivý rok 1890. nebyl dokončen. 23. září zastavili opět práci horníci z Gutmannských dolů Dombrová-Orlová-Poremba, žádající zvýšení mzdy a zkrácení doby na osm hodin. Tentokrát se panstvo ale zabezpečilo brannou mocí. Hned se celý uhelný revír hemžil vojskem, každá šachta obsazená silnou posádkou vojenskou. Rovněž i Vítkovické hutě. K zastrašení ostatních na 100 horníků zatknuto, čímž i stávka udušena.

Všechny ty události nasvědčovaly však zjevně, že se hornictvo tak dlouho mlčky trpící počíná probouzet a bránit proti tyranství zaměstnavatelů.

Hornický sjezd a delegace horníků z Ostravska.

Třídní vědomí zásluhou hnutí socialistického počalo se probouzet velmi značně v odboru hornickém. Jmenovitě v severních Čechách v kolébce hnutí socialistického. Od tamnějších soudruhů, vyšel popud svolat první sjezd horníků a hutníků rakouských do Vídně. Časopisy strany socialně-demokratické přinesly provolání, že 7., 8. a 9. prosince konán bude sjezd horníků a hutníků ve Vídni.

Hornictvo na Ostravsku činilo přípravy k obeslání tohoto sjezdu, aby největší uhelný revír v Rakousku byl náležitě zastoupen.

Černé svědomí uhlobaronů počalo se ozývati a panstvo třásl se strachem a zlostí nad tím, že křiklavé zlořády na hornících Ostravských páchané dostanou se před forum veřejnosti na sjezdu. K čemu by ale zde byly vždy ochotné politické úřady nežli k ochraně „ohrožených“ uhlobaronů? Jmenovitě okresní hejtman Masłowski v Místku a Kortüm ve Frýštátě, praví to strážní anděl kapitalistického měchu, měli panstvu poskytnout „pomoci“ a rebelantské havíře, opovízájící se jeť do Vídně stěžovat si na „hodné“ pány, šmahem jako zločince pochyťati a zavřítí.

*I sjezd horníků
ve Vídni*

Tak se také stalo. Z celého revíru mělo ku sjezdu do Vídně na 30 horníků jeti; z Ostravsko-Karvínska na sjezdu bylo přítomno jen 18 delegátů. Ti však museli až několik hodin cesty na nádraží do Svinova pěšky jíti, chtějíce se vyhnout zatčení. Rozkázal totiž c. k. okresní hejtmán frýštátský Kortüm četnictvu, hlídati všechny nádraží a horníky do Vídně vypravené zatknouti. Takové křiklavé porušování zákonů páchaly c. k. úřady, jen aby si přízeň mocných těžařů uchovaly.

Na sjezdu ve Vídni byli přítomni horničtí delegáti z Ostravska a sice z míst: Mor. Ostravy, Polské Ostravy, Vel. Kunčic, Šenova, Datyně, Dombrové, Poremby, Dětmarovic a Petrovic v počtu 18.

Delegát Jan Matušek z Poremby uváděl křiklavé věci. Týž pravil: U nás dostane mladý havíř mzdy 80 kr., starší havíř 1 zl. na panské šichtě, střední lámači 1 zl. 10 kr. Dříve byl plat od stavění dříví, to docela odpadlo; dnes se jen hledí k tomu, aby se co nejvíce vyrobilo a uhlobaroni měli hodný zisk, ale o bezpečnost havířů se nic nedbá. Dnes je na závodech Gutmanských asi 60 rodin docela bez výživy, poněvadž jejich otcové jsou bez práce. Proč? Poněvadž naše síly nedostačují k tomu, totiž že třikrát za týden 12 hodin denně pracovati musíme a třikrát 8 hodin a ani zdravé vody při té obtížné práci nedostaneme. Když úředník napadne dělníka při práci, že jí, už mu to vyčítá. Při tom namábání máme velmi skrovný výdělek, 20—28 zl. měsíčně. Jest pravda, že asi 10 ze sta vydělá 40—60 zl. měsíčně, ale to jsou takoví ti švakři a miláčkové! Ti se potom podpisují, že jsou spokojeni se svým postavením; jak by nebyli?! — 23. září stal se takový případ: horníci se uradili, že budou prositi o zvýšení mzdy a o šhodinovou práci. K tomu si zvolili 6 havířů jako výbor a řečníky; mezi těmi jsem byl také já. Umluvili jsme se, že půjdeme k představenému o to žádat. Přišli jsme tedy do cechovny a řekli jsme všichni: „My 12 hodin dělat nebudem.“ Vyjdeme ven, stojíme před cechovním domkem, pan náš správce jde k nám a ptá se: „Co chcete?“ „Chceme šhodinovou práci.“ Pan správce (Antonín Meinhart) řekl: „To já vám dát nemohu, to si jděte dále!“ Usnesli jsme se, že půjdeme k hor. radovi do Dombrovy a šli jsme.

*Idávy me nyard form cog
Frýštátský hejtmán
ich dlytac*

Tam též havíři byli téhož úmyslu co my. Horní rada nebyl doma. Šli jsme tedy do Petrswaldu, chtějice se zeptat tam soudruhů, souhlasí-li s námi. Ale četnictvo již bylo vyrozuměno a zastavilo nás. Nás bylo na 1500 až 2000 a četníků asi 8. Kdyby jsme byli chtěli násilí se dopustiti, nebylo to možno?! Ale ani ruky nikdo nezdvihnul. Na druhý den, když jsme se scházeli, bylo již všecko obsazeno vojskem a nás k šichtě nepustili, rozehnali nás jako ovce po polích. Někteří šli se poradit do Ostravy, co máme dělat, tam je ale zatkli, a odeslali do Těšína na krajský soud. 27. ráno sebrali také mne. 7 týdnů jsem byl ve vyšetřovací vazbě a jsem teď odsouzen na 4 měsíce, jakožto vůdce a štváč. 36 nás bylo žalovaných, 4 byli propuštěni, 32 odsouzeni. Naše rodiny jsou bez chleba, z bytů nás vyházeli, je to lidskost?! (Hanba!!!) Prosili jsme o práci, protože jsme dostali „urlaub“ 6 týdnů, aby nemusily naše rodiny hladu hynout. Do práce nás ale nepřijali, poněvadž kdo je prý trestán 8 dní vězením, nemůže být přijat více do práce. Co se týče vrchní práce, pracují děti níže 14. let od 6. hod. ráno do 9. večer, v neděli od 6. do 6. večer. Takže dnes ani žádného vojáka u nás neodvedou, poněvadž mládež se již v útlém věku namáhavou prací kazí. Kdo s představenými drží dohromady, ten má lehkou práci a vydělá 40—60 zl. měsíčně. Kdo nosí naddůlnímu Scheuerovi telata, máslo, sýr atd., ten dostane práci, ten si něco vydělá, ale druzí ne. — A jakého pronásledování u nás zakusíme, není k vypovězení; my ačkoli 3 měsíce již neděláme, odhodlali jsme se přece k tomu, že na sjezd pojedeme. Když se to ale naši představení dověděli, co nám kladli za meze! Okr. hejtman frýštátský četnictvo avisiroval, aby nás na stanici zatklo, aby nás nepustili. My jsme ale šli 5 hodin cesty pěšky na stanici, abychom doma nebyli zatčeni. — Kdo u nás na našem závodě šichtu zmešká bez ohlášení, tak se mu vymaže; je-li naddůlní špatně naložen, vymaže třeba tři, a to se mi častěji stalo; jsou také u nás představení tací „trůby“, že se ani podepsat nedovedou; to nemá být, aby takoví lidé byli za představené voleni. — V poslední době u nás zdražili uhlí o 12 kr. metrický cent; ale nic nám nepřidali. U nás platí se od vozu 15—30 kr. a ten vůz má 8 metrických centů, prodá se tedy za 6 zl. Jak já myslím,

kdyby nám desátý díl dávali, 60 kr. od vozu, tak by jim ještě zůstalo dost na závodní výlohy jen z toho posledního zdražení, a výdělek čistý by měli stejný, a my bychom se aspoň uživili. — Proto jest nutné, aby se toho vláda ujala, a naše poměry byly zlepšeny; k tomu dávám svůj pozdrav havířský: Zdař Bůh! (Výborně!!!)

Tato slova prostého horníka byla zajisté těžkou obžalobou přímo nelidských poměrů, jaké na Karvínsku zavládly.

Sjezdu předloženy také různé stížnosti horníků Ostravských z různých jam, které nejsou beze zajímavosti a dnes právě jsou důkazem velikého útisku o sklíčenosti horníků v době oné.

Na příklad uváděno, že:

„Jan Kusiak, komorník v Bartovicích č. 100, pracoval co horník v uhelných dolech přes 23 roků u severní dráhy císaře Ferdinanda v Zárubku a Polské Ostravě. Za času Jana Mayera, inženýra, se jemu a jiným jeho soudruhům-horníkům veliká křivda stala. Jeho spoluhorníci prosili totiž Jana Kusiaka, aby šel prosit pana inženýra, Jana Mayera, neboť inženýr Mayer řekl horníkům: „Komu by se křivda stala, ať přijde ke mně.“ Tedy Jan Kusiak šel prosit pana inženýra. Ten však ho vyhodil a z práce vyhnal. Horníci pozbyli totiž dříví pro důlní potřeby. Na deputát bylo dříve uhlí metrický cent za 9 kr. a nyní pan Mayer ho dává za 13 kr.; tedy šel Kusiak prosit, aby to tak nechal, jak bylo to od Jeho Veličenstva císaře pána nařízeno. A on Kusiaka ven vyhodil a z práce vyhnal. Když Kusiak pracoval u direkce, dali mu povolení na ožení. Tehdy musel Kusiak složit 8 zl. do kasy. Každý měsíc mu dali vydělat 40 zl. (za pana inženýra Jičínského) a z každého zlatého mu odebrali 4 kr. Jak ale nastoupil za inženýra Jan Mayer, tedy Kusiak sotva polovic vydělal. Jan Kusiak jest ve velké bídě; má 7 dětí, čtyři jsou ještě práce neschopny. Žena mu zemřela a nemá žádného majetku. Jest starý, k práci neschopný a obci Bartovské nepřisluší Kusiaka vyživovat. Neboť, když dělal u říditelství, neskládal peníze do obce, nýbrž do kasy uhelných závodů v Zárubku. Tak i jemu přísluší z jeho výdělku za 23 let nějakou patřící podporu ob-

držet, by hladem nezhylnul. Když Kusiak byl prosit v Těšíně na hejtmanství, aby ho rozsoudili, tedy mu pan komisař pověděl, aby se oběsil, když nemá výživu. Měl Jan Kusiak tam dvě prosby od obce a vysvědčení chudoby; a on mu to vzal a ho odehnal, žádného pořádku s ním nechť dělat. Tedy já co nový starosta obce, chci Kusiakovi z nouze vypomoci. Prosím říditelství severní dráhy Jeho Veličenstva císaře Ferdinanda, aby mělo milostivý ohled na Jana Kusiaka a mu za 23 let nějakou podporu udělit ráčilo.“

„Říditelství císaře Ferdinanda severní dráhy na Zárubku.

Měli jsme ve své pokladně kapitál 123.983 zl. r. 1889. Prosíme ve jménu všech horníků, aby ti, již jsou vyhnáni, měli právo na své vklady do pokladny bratrské. Jeden dělník dostává za 12 roků služby 12 zl. čtvrtročně, druhý pracoval 15 roků a dostal čtvrtročně 18 zlatých, třetí dělník pracoval 25 roků a dostal 24 zl. čtvrtročně, pátý pracoval 36 roků a dostal 36 zl. na čvrt roku. V roce 1881 vyhnal říditel 9 dělníků z práce, dostali provisi v žaláři. Byli vystoupili s prosbou o zvýšení mzdy proto, anto pracovali za 35, 40, 50 krejcarů 8 hodin. My všichni horníci žádáme, aby byl i přijat do práce.

Josef Ožána.“

Na sjezdu rokováno hlavně o odborné organizaci a odborném tisku horníků. Bylo usneseno zakládat hornické spolky ve všech místech. Odborný časopis horníků měl být hned po sjezdu vydáván.

K tomu uváděl delegát Matušek z Ostravska: „Přátelé! Já navrhuji, aby časopis vycházel v českém jazyku v Čechách a soudruzi němečtí, aby se sami o svém listu vyslovili. My horníci slezští, až se vrátíme domů, postaráme se o to, aby časopis ten se co nejvíce rozšiřoval. My sami jsme se také chtěli organisovat, svolali jsme schůzi předešlou neděli, ale hejtmanství tam poslalo 8 četníků a hostinský měl platit pokutu 100 zl. Hostinský podal žalobu na okresního hejtmana, nyní nevím, jak to dopadne.“

Po hornickém sjezdu vrátili se delegáti domů, ale delší dobu, téměř celé dvě léta nemohlo být pro úřední ehikany k založení organisace přikročeno.

Hornický tisk — znovuzřízením děl. spolku.

Hned po hornickém sjezdu přikročeno k vydávání odborného listu. 22. ledna 1891 vyšlo první číslo časopisu „Na zdar“ v Praze vydávaného. V prvním čísle jsou již zprávy z Ostravska, že všichni delegáti hornickému sjezdu ve Vídni přítomní, byli propuštěni z práce.

Dále jest v tomtéž čísle zpráva o pohřbu 62 horníků, zabitých při výbuchu z dole „Trojice“. Hrabě Wilczek daroval velkomyslně rodinám zabitých 1000 zl. a osobně se pohřbu účastnil.

V dalších číslech „Na zdaru“ shledáváme se stále s dopisy z Ostravska, kritisujícími špatné poměry, utlačování a chikanování horníků a snižování mzdy.

O slavení prvního května nebylo v r. 1891. mezi horníky ani řeči. Nebylo také ani jinak možno. Schůze žádné nepovolovány, spolčovací a shromažďovací zákon vymazal ze seznamu živých na Ostravsku, okresní hejtman Masłowski.

Vzdor tomu, pokoušeli se horníci svolatí důvěrné schůze. Pozvali redaktora „Na zdaru“ soudruha Bernera na 3. května 1891 do Mor. Ostravy k důvěrné schůzi, svolané k Hochstimmovi. Ač lístky úplně ve smyslu § 2. zákona shromažďovacího vyhotoveny a rozdány, schůze, k níž dostavilo se 90 horníků, předce zmařena.

Okresní hejtman Masłowski byl o ní spraven a přichvátal k záchraně ohroženého — ne sice pořádku, jako spíše měchu kapitalistického tím, že schůzi zakázal a účastníky rozehnal.

K posouzení ruských vlastností p. Masłowského, zajisté poslouží, když vzpomene, jak se zachoval k pozvanému řečníku soudruhu Bernerovi. Ač týž měl řádný průvodní list, držel jej p. Masłowski pět hodin v zajetí, až došla z Prahy telegrafická odpověď od polic. ředitelství, jehož se přehorlivý okresní hejtman dotazoval o totožnosti soudr. Bernera. Ba dokonce musel soud. Berner ukázat Masłowskému svou peněžní hotovost, má-li dosti peněz na zpáteční cestu do Prahy. Mělť snad chuť poslat socialistického buřiče na státní útraty zpět do Prahy — šupem.

I pismo
Kawodove

A zase nastalo delší dobu ticho. Pouze v „Na zdaru“ stezky horníků Ostravských tlumočeny. Nejvíce stížností ozývalo se na Wilczkovského ředitele Stiebra, který přímo katovským způsobem horníky týral a pronásledoval.

Manželka horníka Veselého úrazem o život příšlého, žádala na Stiebru peníze na rakev z peněz bratr. pokladny, ale Stieber ji odmítnul, že nic nedá, protože muž její byl socialist.

Čilým dopisovatelem „Na zdaru“, ostře zlořády kapitalistů přibíjející, byl pisatel pod značkou „sběratel panských švindlů“. Přímou s anarchistickým radikalismem bušil tento pisatel do uhlobaronů. A k vůli zajímavosti uvádíme, že tímto „sběratelem panských švindlů“ nebyl nikdo jiný nežli známý Rudolf Lukaščík, dnes dodavatel „luntů“ k čistění strojů pro všechny Ostravské uhelny.

Tak jej odměnili uhlobaroni za pozdější špinění soc. dem. hnutí.

V roce 1892. zřízen opět nový dělnický vzdělávací spolek „Bratrství“ v němž hornictvo tvořilo převážnou část členstva. A mezi těmi jevila se stále více snaha zříditi odbornou organizaci hornickou dle usnesení hornického sjezdu ve Vídni. K utvoření této působil také vliv odborného časopisu hornického „Na zdar“.

Hornické schůze povolené — snaha k zřízení hornické organizace.

Dne 4. prosince 1892 svolána první hornická schůze na Ostravsku do hostince pí. Kubalové, která se v plné míře zdařila. Místnost byla horníky v pravém slova smyslu nabita. Program schůze byl: I. Odborná organizace a tisk; k tomu promluvil soudr. Petr Čingr, redaktor „Na zdaru“ z Mostu. Po vývodech řečníka, přijata následující resoluce:

Dnešní shromáždění protestuje proti předloze zákona, kterou ministerstvo orby říšské radě předložilo, dle níž má být horníkům mzda měsíčně vyplacena. Shromáždění žádá poslance, aby předlohu tu zamítli. Hornictvo žádá zákonitě stanovenou týdňní výplatu.

I
organizovaným
pov.

Hornictvo žádá vládu, jmenovitě ministerstvo orby o zakročení u majitelů dolů a přinucení jich, aby zimní dobou nesměli dělníky z práce propouštět.

Dále žádalo shromáždění sestátnění bratrských pokladen.

Na třetím hornickém sjezdě, který se 25. a 26. prosince 1892 v Čouši odbyval, bylo Ostravské hornictvo opět zastoupeno, a jeho delegát stěžoval sobě na nízké mzdy a výplatními lístky dokazoval, že uhlobaroni platí za šichtu 50—70 krejcarů. Delegátem byl soudr. Cingr, jemuž organisovaní horníci dali mandát k sjezdu.

2. dubna 1893 odbyla se druhá hornická schůze „u Koule“ ve Lhotce, kde všechny místnosti byly přeplněny. Schůzi bylo přítomno na 5000 horníků a jich žen. Také horní úředníci a inženýři ze zvědavosti ke schůzi té přišli. Jako zástupce vlády fungoval známý přítel socialismu c. k. okres. hejtman Masłowski. Tentokrát se choval klidně. Poznal asi, že jeho síly jsou nedostatečnými zabránit přílivu socialismu na Ostravsku. Program schůze byl: I. Podání zprávy z hornického sjezdu. II. Reforma bratrských pokladen. Referoval soudr. Petr Cingr z Mostu. Schůze byla chvillemi pohnutnou, když ženy slzely při líčení bídných poměrů hornických. Ve volných návrzích usneseno založit hornicko-hutnický spolek.

Proponenti činili také přípravy k založení hornického spolku. V té době poprvé postavili se horníci proti vůli těžařů při volbě starších do bratrské pokladny. Až do roku 1893 bylo zvykem, že do výboru bratrských pokladen byli zvoleni pouze dozorcí. Při provedené volbě 24. dubna zvoleni u severní dráhy v Zárubku poprvé dělníci a to počtem 9 a 3 dozorcí.

„Odborné Listy“ a založení hor. spolku „Prokop“.

Houževnatě počali obětaví soudruzi pracovat k zřízení odborné organisace hornické na Ostravsku. Aby zabránili jistému vyhazování z práce, jimž by uhlobaroni najisto se mstili čelnějším pracovníkům, usnesli se soudruzi povolat

neodvislou agitační sílu, která měla spravovat spolek, jenž již měl vstoupit v život a řídit časopis hornický, jehož vydávání usneseno. K tomu vyhlédnuta osoba soudr. Petra Cingra, redaktora „Na zdaru“ v Mostě, kterého hornický sjezd tímto úkolem pověřil.

Soudr. Cingr přesídlil se do Mor. Ostravy a již 5. října 1893 vyšlo první číslo nového časopisu „Odborné Listy“.

„Odborné Listy“ staly se břitkou zbraní v rukou horníků a postrachem všech utlačovatelů a otrokářů kapitalistických, jichž nelidskou činnost „O. L.“ trefně na pranýř přibíjely.

Na den 15. října 1893 oznámena ustanovující valná hromada hornicko-hutnického spolku „Prokop“. Okresní hejtmanství v Místku odbývání valné hromady zakázalo „pro nebezpečí šíření epidemických nemocí.“ Tančit se smělo každou neděli ve všech hospodách, ale ustavující schůze hrozila šířením nákazy.

Již před tím zakázány dvě schůze. Jedna v Hrušově, kterou na rozkaz okres. hejtmanství ve Frýštátě přišli četníci rozehnat a druhá 8. října u Slunečky v Mor. Ostravě rozpuštěna okr. komisařem Klepíkem z Místku.

Konečně došlo k ustavující valné hromadě hornicko-hutnického spolku „Prokop“. Dne 29. října 1893 odbyla se tato za účasti as 1000 horníků „u Koule“ ve Lhotce. Program byl následující: I. Čtení stanov. II. Účel spolku. III. Přijímání členů. IV. Volba výboru. Soudr. Cingr řídil valnou hromadu, při které delegát spolku „Bratrství“ blahopřál nově utvořené hornické organizaci.

Členů se přihlásilo 189. Za předsedu spolku zvolen soudr. Petr Cingr. Členské příspěvky stanoveny na 30 kr. měsíčně. „Odborné Listy“ prohlášeny orgánem spolku a zavedeny povinně.

Další organizační práce — a boje.

Nově utvořený hornicko-hutnický spolek „Prokop“ počínal si velmi čile. Svolávány soustavně schůze, pořádány přednášky, jimiž hornictvo o svých poměrech poučováno. Schůze po ven-

*I. časopis
alle Ca b. Horn
spolku*

*utvořeny
společně spolku.*

kově odbývané, byly sty, ba tisíce horníky navštěvovány. Za krátkou dobu čítal spolek několik tisíc členů. Koncem roku 1894. měl dokonce 9000 členů.

Proti mladému bojovníku za práva horníků chrlili nepřátelé dělnické věci spoustu jedovatých střel. Dva kapitalistické časopisy „Práce“ a „Přítel Dělníků“ ostouzeli organizaci horníckou. Ba i zbožní klerikálové přispěchali na bojiště. Bojovný klerikální kohout P. Tomáš Kubiček založil s farářem Špičkou křesťansko-sociální list „Zájmy Dělnictva“. Plátek ten v duchu „Arizona Kicker“ redigoval — R. Lukaščík.

To však pranic rozvoji mladé hornické organizaci nepřekáželo.

Před prvním květnem zahájena čilá oslava k důstojné manifestaci, která se také v plné míře zdařila. Na 13.000 horníků slavilo 1. květen klidem práce.

2. května žádali horníci na dolech hr. Wilczka a u severní dráhy v Zárubku osmihodinnou dobu pracovní. Došlo k slovním potyčkám a konečně — k stávce, na které v málo dnech na 10.000 horníků bralo podíl.

Stávkující žádali:

Osmihodinnou dobu pracovní, vjezd a výjezd v to počítaje a úplný nedělní klid.

Zvýšení mzdy pro veškeré dělnictvo na dolech o 25%.

Odstranění veškerého hrubého a urážlivého jednání se strany dozorců.

Aby žádný z práce propuštěn ani v práci pronásledován nebyl z těch, kdož buď co deputace neb tlumočníci horníků ustanoveni byli neb jsou.

Uhlobaroni požadavky horníků zpupně odmítli, což ještě větší jítření v řadách stávkujících vyvolalo.

1894. 9. května shromáždil se dav horníků na cestě před jámou „Trojici“ v Pol. Ostravě, který se dověděl, že 40 horníků násilím a donucením nadinženýra Čížka vehnáno bylo do šachty. To horníky náramně rozčílilo a chtěli se přesvědčiti, co na věci té je pravdy.

Když se přiblížili asi na 100 kroků k jámě, byli četnickou hlídkou se strážmistrem Markem v čele zastaveni. Horníci žádali za vpuštění na šachtu nebo zavolání závodního Čížka. Pojednou přijely vozy a tlačily dav ku předu na čet-

*Zandorovi stříleli
do střílečnych*

níky. To když strážmistr Marek viděl, beze všeho dal rozkaz ke střílení. Osm četnických manlicherovek chrlilo olovo do hustých, sražených řad horníků. Účinek byl hrozný. 12 horníků a jeden osmiletý hoch zastřeleni, 16 osob těžce a 8 lehce zraněno. — Krev tekla potůčkem cestou i příkopem. Zeď domu byla stříkající lidskou krví zbarvena.

Tím však nebyly hrůzy Pol.-Ostravské vyčerpány. Tak jakoby proletou krví hornickou úřední a kapitalistická zvůle byla opojena, počala stíhat horníky. Horní správy vybazovaly stávkující havíře z bytů do deště na ulici, propouštěly horníky z práce — a úřady zakazovaly každoukoliv schůzi. Bez všeliké ochrany stáli zde stávkující horníci. Jedinou útěchu a poradu nalézali ve spolku „Prokop“ u Slunečky. Bez nějakých určitých vymožeností nastoupili horníci po 17denní stávce 19. května práci.

Teprve 1. září 1894 upravena pracovní doba v tom smyslu, že šichta obnášela 10 hodin. Ale tato vymoženost, která již v r. 1890. horníkům přiznána, byla draze lidskou krví vykoupena.

Obětem četnických repetýrek, zastřeleným horníkům, postavilo organisované dělnictvo na hřbitově Pol.-Ostravském pěkný pomník, jako projev své úcty a vděčnosti. Každoročně 9. května navštěvuje dělnictvo rov svých zastřelených druhů a klade na něj věnce. —

Pozůstalým po obětech Polsko-Ostravských skýtána podpora, sbírkami opatrovaná. Za necelé dva měsíce vyplaceno na podpoře 1763 zl. 69 kr. Mimo toho usneseno na schůzi spolku „Prokop“ ze dne 27. května 1894, aby každý člen přispěl 5 kr. k podpoře obětí.

Také c. k. soudy se tužily. 22 účastníků při krvavé srážce v Pol. Ostravě odvedeno v železích k c. k. krajskému soudu v Těšíně, kde 22. května 18 z nich odsouzeno do žaláře na 56 měsíců. Odsouzení byli: Pavel Krob 13 měsíců, Jan Kolář 9 měsíců, Vojtěch Pardel, Antonín Pavlík, Josef Kožušník, Ant. Rada, Fr. Mikuláš, Vavř. Lariš, Petr Kaspřík, Ant. Pastrňák, Karel Jančar, Jos. Slíva, Ondř. Staňura, Jos. Toman, Alois Ševčík, Marie Kachlová.

Mimo těchto obětí bylo ještě 9 horníků odsouzeno k 13 měsícům 3 týdnům vězení pro §§ 83. a 84. tr. z.

Organisace roste — první rozkol.

Květnová stávká, krveprolití na Polské Ostravě a houfné propouštění z práce neměly škodlivých následků pro mladou hornickou organisaci. Naopak v druhé polovici r. 1894. přibývali členové ve velikém počtu.

Každou neděli svolávány schůze, při nichž funkcionáři spolku „Prokop“ jen stěží stačili zapisovat přihlášivší se členy. Přikročeno také k zakládání skupin a v témže roku založeny místní skupiny v Dombrové, Michálkovicích, Orlové, Radvanicích, Záblatí, Šebišovicích u Pol. Lutyně. Tyto čítaly veliký počet členů. Tak skupina v Dombrové 1400, v Michálkovicích 860, v Záblatí 659 členů.

Při valné hromadě 11. listopadu 1894 odbyvané konstatováno, že počet členů páčí se na 10.000, z nichž arcí mnozí pro velkou vzdálenost zůstali příspěvky dlužní, ale počet řádných členů označen na 6000.

Činnost spolku za první rok trvání byla přímo horečná. Odbyl 2 valné hromady, 45 schůzí výborových, 8 schůzí měsíčních, 35 schůzí kočujících, 40 spolkových přednášek a 6 ustavujících schůzí odboček.

Příjmy za první rok obnášely 9721 zl. 6 kr. — Vydáno bylo: Na podporách bez práce jsoucím 2003 zl. 30 kr., na zřízení knihovny 1148 zl. 38 kr., za odborný časopis 1994 zl. Hotovost obnášela 2602 zl. 23 kr.

Vzrůst členstva spolu se vzrůstající agendou organisace hornické vyžadovaly více pracovních sil. Do redakce „Odborných Listů“ přijmut T. Kaše, který list velmi trefně řídil. Později za zřizence spolku „Prokop“ ustanoven Martin Wagner a pak Frant. Wagner ze severních Čech.

Bohužel příchodem těchto osob způsoben byl v řadách nejlepších pracovníků rozkol, který v pozdější době ochromil značně organisaci hornickou, která tak slibně se vyvíjela. Ve spolku „Prokop“ počaly se také nápadně uplatňovat vlivy dr. T. Kadlece a mag. phar. J. Čermáka, kteří třídní hnutí dělnické chtěli převést do jiných kolejí.

Na místě odstouplého soudr. Cingra zvolen za redaktora „Odbor. Listů“ i předsedou „Prokopa“ Martin Wagner, za jehož předsednictví odezvena byla v bytě pokladníka spolku „Prokop“ nevysvětlitelným způsobem spolková pokladna se 1700 zlatými. Pachatel vypátrán nebyl a událost ta velmi poškodila hornickou organizaci.

Při púletní valné hromadě 28. dubna 1895 odbyvané jednáno o změně stanov, které ale ministerstvo vnitra neschválilo. Ústřední spolek čítal v té době 1582 a skupiny 3834 řádných členů. Čítal tedy spolek 5416 řádných členů.

Příjmy spolku obnášely od 1. října 1894 do 1. dubna 1895 9659 zl. 54 kr. Na podporách členstvu vyplaceno 1940 zl. 80 kr., na doplnění knihovny 793 zl. 65 kr., za odborný časopis 3885 zl., spolkové vydání obnášelo 1176 zl. 19 kr.

V roce 1895 založeny místní skupiny: V Heřmanicích, Karvině, Dol. Bludovicích.

Následkem změny stanov konala se 21. července 1895 ustavující valná hromada za přítomnosti 429 členů ústředního spolku a 106 delegátů skupin, zastupujících 3180 členů. Valná hromada schválila změněné stanovy. Za předsedu zvolen zdrcující většinou soudr. Petr Cingr. M. Wagner zůstal s jeho osobními přátely v nepatrné menšině.

A nyní počalo bušení do hornické organizace s tak velikými oběťmi a námahou zbudované. „Odborné Listy“ prohlášeny za soukromý majetek Martina Wagnera a hotovost listu, as 1800 zl., rozdělili mezi sebou členové vydavatelstva. To byla opět těžká rána pro spolek „Prokop“.

Tím ale „Odborné Listy“ přestaly být orgánem spolku a dne 12. září 1895 vyšlo 1. číslo nového časopisu „Prokop“, jehož však vyšly pouze 3 čísla. Dne 24. října vyšlo již 1. číslo „Na zdaru“ dle usnesení ustavující valné hromady ústředního svazu hornického v Plzni, schváleného za ústřední orgán horníků a hutníků rakouských. Redaktorem ustanoven soudruh Arnošt Berner.

Nová stávka — štvance klerikálů.

Nadešel rok 1896. Organizace, po rozkolu stoupenci Mart. Wagnera způsobeném, zvolna brala se ku předu. Dřívější stav

členstva arcíř značně klesnul, což bylo vidět při valné hromadě dne 2. února 1896 odbývané, kde zjištěno, že má spolek „Prokop“ 2537 členů a příjmy za dobu od 1. srpna 1895 do 1. ledna 1896 2264 zl. 84 kr. obnášely.

Ale v té době vřelo to již opět mezi hornictvem. Všeobecně sobě stěžovali na dlouhé lhůty výplatní. Pouze jednou za měsíc dostávali horníci svou mzdu vyplacenou, což přirozeně mělo za následek pro hornické rodiny vyhledávání úvěru — a tím zdražování životních potřeb.

Správám všech uhelných závodů podalo hornictvo prostřednictvím spolku „Prokop“ žádost, opatřenou 15.000 podpisů, v níž žádány týdenní výplaty. Správy závodů žádost tu prostě ignorovaly.

Jednání to, jakož i surové činy inženýrů Holaně a Pfohleho v Karvíně způsobily, že hustě nahromaděné výbušné látky v řadách horníků propukly — hornictvo zahájilo stávkou. Ta zahájena 24. února na Karvínsku, ale do týdne rozšířila se na všechny téměř závody v celém uhelném revíru.

O této stávce se hanebně vyjádřil horní rada V. Jičínský v jeho spise, že „byla vyvolána, aby zašlý lesk vůdců opět způsobila a naplnila prázdné pokladny.“ Hanebné jednání svých kolegů p. vlastenec Jičínský nepovažoval za pravou příčinu odboje lidu.

Stávkující žádali: Zavedení každotýdenních výplat; zvýšení mzdy o 25%; odstranění brutálních úředníků; aby pro stávkou nebyl nikdo propuštěn z práce; opětné přijetí do práce nevině propuštěných horníků.

Stávka stala se předmětem jednání v říšské radě, kde podal poslanec Pernerstorfer pilný návrh, jímž se žádá zákonitě upravení kratších výplat. Poslanec dr. Kaizl obviňoval vládu, „že jeden prapor vojska za druhým posílá do Ostravského revíru, ale skryté stálé lichvářské útoky na příjmy v živobytí dělnictva vláda prostě viděti nechce.“

Ještě ostřeji kritisoval poslanec Pernerstorfer chamtivost a hrabivost těžařů:

„Kdyby v Karvínsku opět krev tekla, tedy by se odkrýti musely veškeré hanebnosti v tomto revíru panující. Tisíce lidí žijí tam ve špině a největší bídě, an několik málo lidí se tam od roku k roku více

obohacují. Hnutí, které tam stává, nelze naprosto puškou porazit, proti němu se musí bojovatí opatřeními k ochraně lidí, kteří tam žijí. Kdo pak jsou, pánové, majitelé? Znáte je přece všechny: Rotšildové, Gutmani, Larišové, Vlčkové, Salmové, arcivévoda Bedřich — nechci předpokládati, že pánové všichni vědí, co se v jejich jméně tam děje. Závodním úředníkům, kteří tam jako pašové vládnou a často bestialním způsobem proti dělnictvu zakročují, musí se konečně jejich pýcha obmeziti. Zde necht' vláda ukáže, jest-li skutečně umí vésti, aby tisíce státních občanů zachránila.“

Ředitelové závodů Ostravských ohrazovali se sice přispisem sněmovně poslanců zasláným proti ostré řeči Perners-torferové; hluboký dojem, jaký řeč ta způsobila, však výmluvami nesmazali. Pouze ministr orby hr. Falkenhain chránil a obhajoval nelidské těžaře:

„I když tak zvaní přátelé dělnictva a jejich tisk mne co nepříteli líčí, přece mohu, myslím s dobrým svědomím proti této předložce mluvití, poněvadž podstata v ní obsažená mnou před 4 roky zde se navrhovala. Co se mi ale nelíbí, jest způsob, jakým se zákon udělal. Nemohu schváliti, kdy z dobře propracované a promyšlené soustavy otázek se jediný článek při také příležitosti pod vysokým tlakem stávkvy vezme a takřka jako oběť stávce přinese. Ježto kratší lhůty výplatní než měsíční horníku užitečny nejsou; ztrácí při tom času a přirozeně i peněz. Zálohy dávají se všude, když si je lidé přejí, i když v zákoně do dnes ustanoveny nebyly, dávaly se přece všude bez okolků. Z hojnějších výplat mají pouze dvě strany skutečný zisk, jedni jsou tak zvaní dobří přátelé v městě a jejich agenti mezi horníky a druzí majitelé kořalen. První proto, poněvadž při každé výplatě terrorismem (strašením, hrůzovládou), jenž mezi lidmi panuje, nevyhnutelně lidé svojí oběť přináší do krabic vystavených pro tisk, pro fond agitační, pro fond stávkový, pro uvězněné, krátce pro všemožné také účely se při každém účtování sbírá. Když se tudíž hezky hojně vyplácí, sebere se i hojně peněz, které se potom někde docela jinde probíjí, a čím na nejvýše lidé přispívají, že se nespokojenost u nich stále na vlastní útraty jejich udržuje.

Pravil jsem již, že vláda vědouc, že v hornictvu mnoho asi upravití jest, dvě osnovy zákona předložila, jednu o zařízení společenstev v hornictví. Po této osnově nikdy ještě žádný agitátor ani dělnický tisk nevolal, neboť vědí výtečně, že po uzákonění této předlohy, jakmile těžír a horník společně zasednou a o svých záležitostech pravidelně se rozhovoří, oboustranné omyly se vyjasní a věci, které dnes se zdají tmavými, nebo tmavými se udělaly, stanou se jasnými, tak že se agitatorům rozhodně velmi mnoho půdy ujme.

Horní revírní úřad šel tak daleko, že vydal vyhlášku, v níž doporučoval nabídky těžařů k přijetí. Hornictvo na ně však nepřístupilo a stávka trvala dále.

Při jedné schůzi stávkujících u Slunečky vrazili četníci do hustě naplněného sálu. Pouze ráznému zakročení předsedy lze děkovati, že nedošlo k možnému krveprolití.

Dne 21. března podalo stávkové komité memorandum c. k. hornímu úřadu pro konferenci zástupců těžařů, ve které prohlášeno, že hornictvo nastoupí práci, když zástupci těžařů přestanou vypovídat horníky z práce a bytu a zavedou čtrnáctidenní splátky. Konference zástupců dolů vešla z části na tyto požadavky, nanejvýš bylo zaručeno častější vyplácení horníků — hlavní účel stávky — následkem čehož schůze stávkujících se usnesla, nastoupit práci. V pondělí 24. března nastoupilo také hornictvo hromadně práci.

Vzdor určitému slibu těžařů, že propuštěn bude z práce jen obmezený počet horníků, pomstili se panští rušitelé daného slova tím, že 120 horníků z práce propustili. — Mstili se na poctivých hornících, otcích rodin, a mysleli, že tím nenáviděnou organisaci rozbijí. Hanebný záměr se jim však nezdařil.

Po stávce počal sice houf lidí pochybného charakteru, z organisace vykopnutých, štvát proti spolku „Prokop“ a činným pracovníkům, ale s malým toliko úspěchem. Ani nadávaná hlásná trouba dr. Kadlece „Naše Otázky“ vzdor plýtváním všemi možnými pomluvami, nepřinesla kýženého pro pány výsledku! —

Klerikálové, mající již dávno zálsuk zmocniti se vedoucího postavení v organisaci hornické, mysleli, že v době všeobecného štvání po stávce nejsnadněji by se mohli otěži organisáčnických uchopit. Pozvali „křesťanského sociologa“ pátera dr. Horského na Ostravsko. Svolali čtyry schůze, v nichž měl velebný socialistozrout nenáviděné soc. demokraty i s jejich organisací rozsekati. Pohořeli však i s P. Horským hanebně. Dělnictvo se v tisících dostavilo do oněch schůzí a určitě prohlásilo, že klerikálním demagogům nikdy na lep nesesedne.

Po těchto bojích klidně ubírala se organisace hornická za vytknutým cílem. Na valné hromadě v březnu odbývané usneseno zvýšiti členské příspěvky z 30 na 40 kr. za měsíc; usnesení to zcela rozumné směřovalo k tomu, poskytnouti spolku „Prokop“ možnost účinněji hospodářsky posilovati hor-

nyky. — Nesoudnost částí členstva zmařila provádění tohoto usnesení a mimořádná valná hromada dne 30. srpna odbývaná musela jej zrušit.

Loupež koaličního práva ve Slezsku.

Co se nepovedlo všem spojeným nepřátelům horníků na Ostravsku, rozbití jejich organizací, chtěly za každou cenu docílití úřady. V obvodech okresního hejtmanství ve Frýštátě a Těšíně zrušeno pro horníky právo shromažďovací. Všechny schůze zakázány, místnosti hostinské, v nichž skupiny spolku „Prokop“ měly své sídlo, prohlášeny za nezpůsobilé i odbývání schůzí výborových. I ty největší, všem moderním požadavkům odpovídající dvorany prohlášeny za nezpůsobilé k odbývání schůzí. Taneční zábavy se v nich arciť mohly nerušeně pořádat.

Tento nezákonný stav trval plných šest měsíců. Rekursy proti zákazům schůzí a nepovolování místností ležely nevyřízeny u politických úřadů. Tak neprohlášený výjimečný stav praktikován nerušeně. Organizace tím utrpěla v slezské části hrozná rány. Členové nemožou se scházeti, přestali také příspěvky odváděti, tak že spolek „Prokop“ byl přímo zdecimován. Teprve po podání interpelací v říšské radě lahnebný ten stav pominul a schůze se mohly opět odbývat. To však se teprv stalo počátkem r. 1897. V roce 1896. ustavily se skupiny v Zábřehu a Přívoze.

Nový rozmach hnutí.

Nadešly volby do říšské rady. Dělnictvo poprvé mělo také právo volit v V. kurii. Hornictvo na celém Ostravsku ukázalo se socialně-demokratické a ve všech obcích horníky obydlených zvoleni soc.-dem. volitelé, kteří zvolili za poslance za okres Ostravský soudr. A. Bernera a za Těšínsko soudr. Petra Cingra. Tím opět vstoupila sebedůvěra a příliv členstva byl velmi značný. Dostoupl během roku 1897 na 3500. V témž roku 4. července uspořádána veliká slavnost „u Lípy“ v Mor. Ostravě za účasti mnoha tisíc horníků: odhalení praporek hornícko-lut. spolku „Prokop“.

Nově založeny skupiny v Michálkovicích, Vítkovicích, Rosicích a Oslavanech.

Další doba byla úplně klidnou bez pozoruhodnějších událostí. Pracováno k prohloubení hnutí, rozšíření organizace a uvědomování horníků častými schůzemi a přednáškami v celém revíru. V roce 1898. založeny opět skupiny v Muglinově, Šumbarku, Mar. Horách a Střední Suché.

Ovšem na jiném místě opět smysl pro hnutí upadal, na čemž velkou vinu nesli nesyřdomití činovníci ve skupinách. Tak rozpuštěna skupina v Žebřidovicích a Záblatí. Některé jiné pro nedostatek členstva živořily. Naproti tomu zase jevil se všeobecný zájem pro organizaci v místech v bezprostřední blízkosti Ostravy, kde mohl být stálý styk se soudruhy pěstován a kontrola řádně prováděna.

V tomto roce namáhali se přívrženci M. Wagnera zřídit „organizaci neodvislých“, jak se stydlivě nazývali theoretičtí anarchisté. Skončili však s velikým fiaskem. O hnutí národně-socialním v řadách horníků netřeba se ani šířeji zmínit, nemělo váhy ani významu.

Zhoubněji působilo na dosavadní jednotu v organizaci hornické založení odštěpeného spolku „Unie“ horníků, hutníků a koksářů, která byla zřízena proto, že občanu Vondřichovi ze strany vyloučenému a místa redaktora „Spravedlnosti“ zbavenému bylo znemožněno vstoupení do služeb spolku „Prokop“, jak si to jeho přívrženci přáli. Odštěpení to, způsobené v r. 1899, vyvolalo nejen ostré boje a nenávisť mezi dosud nejlepšími soudruhy, ale mělo pro hornictvo zhoubné přímo následky v době pozdější, ve stávce v r. 1900.

Všeobecná stávka horníků r. 1900.

Sotva nastoupilý rok 1900 přinesl mnoho ruchu do života horníků Ostravských. 2. ledna zastavili horníci na dolech „Karolina“ a „Šalomouna“ práci, nechtějíce sobě nechat nadržovat libovůli závodního správce Vovsa, nevýhodný způsob nastupování práce. Stávka rozšířila se brzy na celý uhelný revír Ostravsko-Karvinský. Příkladem toho následovaly i ostatní uhelné revíry v Rakousku, tak že v polovici ledna byla to

již generální stávkou horníků rakouských. Požadavek stávkujících zněl:

osmihodinná doba pracovní, minimální mzda 4 K za směnu, bezplatné uhlí a svítivo v dole, týdenní výplaty.

Na Ostravsku stávkovalo pro tyto požadavky na 30.000 a v celém Rakousku přes 70.000 horníků.

Na základě zákona o báňských společenstvech svolán byl dohodovací úřad do Těšína. Tam však zástupci uhlobaronů sdělili delegátům hornickým, že:

„Podnikatelé nemají záruky, že stávkující horníci přistoupí na to, co by dohodovací úřad ujednal, což by jen tehdy zaručeno bylo, kdyby důvěrníci horníků svůj vliv na horníky osvědčili tím, že by je pohnuli k návratu do práce. Potom teprv byli by těžšíři ochotni vyjednávat. Dnes nemají proč by vyjednávali.“

Zástupci horníků odpověděli přirozeně na toto zpupné vyjádření panstva se spravedlivým rozhořčením:

„že odmítají tuto nezřízenou vybídku ku okamžitému, bezpodmínečnému navrácení se do práce a činí těžaře zodpovědnými za veškeré následky, jež vzejdou z jejich jednání. Podotkli zároveň, že horníci povedou svůj spravedlivý boj s neoblomnou rázností a úplnou svorností dále, až požadavky jejich úplně splněny budou“.

Na den 6. února svolán opět do Těšína dohodovací úřad, jemuž předsedal baron D'Elvert. Nedošlo však k žádnému dohodnutí, neboť těžaři byli nepovlnými a horníci od svých spravedlivých požadavků ustoupiti nechtěli. Jednak ale taktiku svou těžaři změnili. Před týdnem prohlásili, že s horníky nemají příčiny vyjednávat, teď ale nabízeli 12% zvýšení mzdy, upravení úkolů a vyplácení zálohy dvakrát měsíčně. O zkrácení pracovní doby nechtěli ani slyšet. — Odpověď stávkujících horníků byla: stávkovat dál.

Jak bídnými tvory jsou národní dělníci, ukázali nejlépe v době stávky na Ostravsku. Zoufalého zápasu hladovících deseti tisíců rodin chtěli využít pro své nekalé záměry. Když se jim kleplo na prsty, počali o soc. dem. stávkovém komitétu šířit nejhanebnější lži. Jejich emisáři přišli na Ostravsko ne

radit a pomáhat stávkujícím horníkům v boji proti uhlobaronům, nýbrž potírat, ostouzet soc. dem.

Vydávali hanebné letáky, v nichž obviňovali soc. dem. ze zrady a zaprodávání hornictva. Samotní sbírali podpory, které ale podělovali pouze mezi ony, kdož je slepě poslouchali.

Stávkový komitét soc. dem. horníků podporoval spravedlivě všechny stávkující bez rozdílu politického smýšlení. Když však stávka trvala téměř celé tři měsíce, podpory byly vyčerpány a nové nedocházely, když parlament sklamal naději stávkujících horníků tím, že zmařil uzákonění 8hodinné doby pracovní, když již bezměrná nouze panovala v rodinách hornických, nezbyvalo stávkujícímu komitétu, skládajícímu se z vážných a rozšafných mužů, nežli uvažovati o tom, jak zakončit hrdinný zápas horníků za čestných podmínek a nebylo-li by lze dosáhnout ještě něčeho na těžařech.

Ministrpředseda Körber také sliboval, že vláda učiní ve prospěch zkrácení pracovní doby v dolech jisté kroky. — Schválená proto stávkujícími komitétem resoluce, jež měla být stávkujícími na schůzích předložena a doporučena k přijetí, v níž dělnictvo vyzváno k nastoupení práce, když bude vypořádáno z práce odvolána a ostatní ústupky těžaři již nabízené také dodrženy.

A v tom okamžiku slavila nevědomost horníků a mizer-nost nár. dělníků pravé orgie. Resoluce prohlášena za zrádu a stávkující komitét obviňován ze zaprodání horníků. Na táboru 19. března 1900 na Hornopolním náměstí, kde mělo se hornictvo usnést, že jako vojsko v řadách vrátí se do práce, vrhli se rozešťvaní a zpití alkoholem lidé na tribunu a do krve zbili soudr. Mertu a dra. Karpelesa.

Tím také rozbito vedení stávky a tato brala za své. Pomluvami a lžemi otrávení horníci nevrátili se rázem jako jeden muž do práce, nýbrž po jednom jako nějací stávkokazi. Těžaři nemuseli více s nikým vyjednávat a proto o generálním pardonu nebylo ani řeči.

Na 300 nejlepších soudruhů propuštěno z práce vinou národních dělníků, kteří nemravným štváním tak tragické ukončení stávky přivodili. Soud dějin jejich Ephialtské jednání ještě ostřeji jednou odsoudí.

O tom, kdo lépe podporoval stávkující, zda-li sociální-demokraté či vlastenci i s národními dělníky, nejlépe mluví číslice :

Sociální demokraté vyplatili stávkujícím na Ostravsko-Karvínsku 150.562 K 80 h mimo 6000 K vyplacených co podporu z práce propuštěným horníkům. „Národní Listy“ ne-sebraly ani 200 K, „Radikální Listy“ 311 K. A národní dělníci všeho všudy sebrali na 10.000 K. Celkem vyplaceno stranou soc. dem. pro hornictvo sebraných 437.073 K 56 h. V tom vidět, kdo opravdově pomáhal stávkujícím.

Po stávce nastala všeobecná ochablost, horníci desertovali ze své organizace. Nejlepší soudruzi a pracovníci vypuzeni z práce a tím zrušeno spojení mezi organizací a horníky na šachtách zaměstnanými. Kolem 300 nejlepších bojovníků vyhozeno na dlažbu, jaká to rána pro organizaci.

Těžká práce další.

Jak hrozně účinkovala stávka, vlastně její tragické zakončení a štvání nesoudných lidí, svědčí úpadek členstva „Prokopa“ po stávce. V celém spolku nezůstalo ani 600 řádných členů. Teprve pozvolna, když mizely z hlav lidu pletiva lží, počali se staří členové opět vracet. Stálo to však mnoho úmorné práce, které se podjali obětaví soudruzi.

V té době založena na Karvínsku samostatná organizace „Síla“, která však rovněž nečítala mnoho členů.

5. srpna odbyla se konference horníků, na které jednáno o založení jednotné organizace pro celý revír. Žádoucího výsledku však nedocílono.

Na říšské konferenci horníků 14. října 1900 ve Vídni odbývané, usneseno zřídití hornické organizace dle jednotlivých uhelných revírů. Ústřední svaz horníků a hutníků rakouských proti všem pravidlům organizačním pomínut a zvolen výkonný výbor, který měl být nejvyšší výkonnou instancí pro organizaci horníků v Rakousku. K nějakému vlivnějšímu postavení výkonného výboru horníckého však nedošlo.

Zatím se mzdové poměry na Ostravsku zhoršily tolik, že se stalo žití horníků nesnesitelným. Mzdy v úkolové práci sníženy až i o 30%. Tím také přídavek 12% na mzdě po

stávce horníkům poskytnutý, vzat horníkům vícenásobně zpět. Smutný ten zjev nezůstal na hornictvo bez vlivu. Počalo ono pozdě sice chápat, že vlastní desorganizací poskytlo těžařům zbraň proti sobě. Vždyť čítal „Prokop“ 420, „Síla“ 350 a „Svornost“ 85 členů. To byl zajisté na 34.000 zaměstnaných horníků hanebně malý počet. Proto počaly se ozývatí silné hlasy volající po spojení všech třech organizací. Volání to došlo výrazu v konferenci svolané 10. února 1901 do Bohumína, na níž zástupci „Prokopa“, „Síly“ a „Svornosti“ se v počtu 33 delegátů shromáždili.

Na konferenci té schváleno jednohlasně založiti jednotnou organizaci hornickou pro celý uhelný revír a dosavadní spolky rozpustiti a jich majetek nové „Unii hornické“ odkázati. Zvolen také komitét pověřený vypracováním stanov. Komitét vypracovalo stanovy dle vzoru moderních odborových organizací, které také koncem května schváleny.

Dne 2. června 1901 konala se ustavující valná hromada „hornické Unie“ pro Moravu, Slezsko a Halič. Účast byla se strany horníků veliká a jednání velmi vážné. Členský příspěvek stanoven na 25 hal. týdně. Část členů zvyklá platit 70 hal. měsíčně reptala proti tomu zvýšení příspěvku, podřídila se však většině. Valná hromada také stanovila místo sekretáře k vedení agendy spolkové.

14. července 1901 odbyla se mimořádná valná hromada, na níž schválen regulativ a stanovena výše nemoc. podpory. Rovněž schválila valná hromada zřízení odbočky v Orlové.

Mimořádná valná hromada 27. dubna 1902 přijala usnesení na zřízení odboček ve Vítkovicích, Přívozu, Michalovicích, Lazech, Dětmarovicích a Stonavě.

Další práce byla úplně klidná. Počet členstva přibýval v ústřední „Unii“ i v odbočkách. Hornictvo seznalo, že bez organizace nelze mu k zlepšení svého postavení pracovati. Počátkem roku 1903 dostoupil počet členstva 2086.

Usneseno založiti nové odbočky v Radvanicích, Německé Lutyni, Střední Suché a Karvině. Proti velikému kolísání členstva dobře se osvědčilo zavedení nemocenské podpory. Členové delší dobu své povinnosti plnivší jsou nabytým nárokem na nemoc. podporu více vázání k vytrvání v organizaci.

prokop 420
síla 350
svornost 85
Unie horníků

„Unie horníků rakouských“.

Plná dvě léta trvaly přípravy, nežli k ustavení celoříšské „Unie“ horníků rakouských mohlo být přikročeno. Ministerstvo vnitra stálým nepotvrzováním stanov největší podíl arcif na tomto zdržování neslo. Ale také jednotlivé uhelné revíry a hornické organizace neměly pro moderní jednotnou organizaci horníků rakouských dostatečného porozumění.

Separatistický duch a lokální patriotism nebyly také z nejmenších překážek, jež se ustavení říšské „Unie“ v cestu kladly. Konečně 23. května došlo k ustavující valné hromadě „Unie horníků rakouských“ v Trnovanech, na které „hornická Unie“ pro Moravu a Slezsko zastoupena předsedou soudr. Cingrem.

Všechny hornické organizace prohlásily se pro „Unii“ celoříšskou a od 1. října 1903 má být započato s prováděním usnesení o přejmenování stávajících spolků v odbočky „Unie horníků rakouských“.

Deset let trvání organizace slaví horníci na Ostravsku. Byla to doba plná bojů a práce od r. 1893. až do roku 1903. Během té doby prožila organizace mnoho proměn, nežli se propracovala na nynější moderní stanovisko. Dnes je již připravena půda mezi hornictvem na Ostravku pro jednotnou organizaci říšskou, co bylo rozhodně před 10 lety hotovou nemožností.

„Unie horníků rakouských“ vstupuje na kolbiště jako vydatná zbraň horníků všech zemí a na Ostravsko-Karvínsku připravována jí půda dosavadní organizací „Prokopem“ a „Unii“. Zloba kapitalistická, již horníci tolik najmě v nynější době na Ostravsko-Karvínsku pocítují, musí nezbytně horníky přivést do organizace, neboť jen v té naleznou opory a ochrany.

Uvádíme zde nejdůležitější z odstavců stanov „Unie horníků rakouských“ :

P ř i j í m á n í č l e n ů .

1. Členem Unie státi se může každá osoba, která v hornictví a k němu příslušejících vedlejších závodech zaměstnána jest aneb byla a 16. rok stáří dosáhla.

Členové ve stáří od 16ti do 20ti roků, ženské a v požitku provise stojící členové považováni jsou za členy méně

provozovatel
Ming. Gustava
okraj. Trnovan

oprávněné (II. třída), všichni ostatní pak jako členové s plným právem (I. třída).

Přijmutí za člena stane se po vyhotovení a podepsání přístupního lístku (prohlášení přístupu) za současného zapravení poplatku zápisného obnosem 1 koruny a prvního měsíčního obnosu. K žádosti přistupujícího může obnos tento zapraven býti ve dvou splátkách.

Placení příspěvků.

2. Každý plnoprávný člen povinen jest každým týdnem jeden týdenní příspěvek v obnosu 30 haléřů zapravovati, což se mu nalepením platební známky potvrdí.

Méně oprávnění členové (II. třída) podléhají téměř ustanovením. Titěz jsou povinni zapraviti zápisné 1 korunu a každý týden příspěvek 15 haléřů.

I. Rozdělení příspěvků.

Z každého týhodního příspěvku obou tříd zůstává místním skupinám aneb platebním stanicím 9 haléřů pro místní správu, z kteréhož obnosu povinně (obligátně) zavedené a náhradou dodávané časopisy a místní vydání, jako: Poštovné, psací potřeby, odškodnění pokladníků atd. zapraveny býti musejí. Z každého týhodního příspěvku každého člena I. třídy musí tudíž 21 haléřů a z každého týhodního příspěvku každého člena II. třídy 6 haléřů odvedeno býti správě Unie.

II. Záložní fond. — Delegační fond.

Unie jest povinna z každého od plnoprávného člena placeného příspěvku měsíčně 20 haléřů do zvláště spravovaného záložního fondu odváděti.

Tento záložní fond tvoří oporu Unie, v mimořádných případech slouží ku udržení Unie ve zvláště neobyčejných dobách.

III. Právní ochrana.

Každý člen má právo dožadovati se právní ochrany od Unie v záležitostech právních, které ze sporných případů v poměrech živnostenských a uniových vzešly a sice dle ustanovení stanov.

IV. Podpora v nezaměstnanosti.

Členům Unie poskytuje se ve smyslu § 2. odst. 1. stanov Unie fakultativní podpora v delší nezaměstnanosti. Každý člen musí však nejméně po dobu 1 roku Unii co plnoprávný člen přináležeti, nesmí po 6 týdnů své příspěvky dluhovatí a musí předepsaným ustanovením ohlašovacím zcela vyhověti.

Podpora tato se poskytuje:

- a) Jestliže člen nezaměstnanost svou sám nezavinil,
- b) jestliže zrušení poměru pracovního cestou zákonitou nastalo.

Podpora tato obnáší 9 korun týdně po dobu 8 týdnů, počínaje třetím týdnem v nezaměstnanosti.

V celku nesmí doba požitku podpor těchto 8 týdnů v roce přesahovati.

Členové II. třídy (méně oprávnění) nemají na podpory v nezaměstnanosti žádných nároků.

V. Příspěví v nemoci.

Ve smyslu § 2. stanov Unie poskytuje tato svým členům fakultativní podporu v nemoci. Na poskytnutí podpory nemocenské v případě nemoci činiti nároky mohou oni plnoprávní členové, kteří nejméně po dobu jednoho roku co členové ku Unii přináležejí.

Tato podpora obnáší týdně 2 K 10 h, počíná osmým dnem nemoci a končí desátým týdnem nemoci (t. j. 77mým dnem nemoci).

Celkový obnos podpory nemocenské nesmí do roka 21 korun přesahovati.

Méně oprávnění, t. j. členové II. třídy, nemají na podporu v nemoci žádných nároků.

VI. Podpora cestovní.

Členové cestující, kteří prokázati mohou své jednoroční členství u Unie, mají nárok na podporu cestovní v obnosu 7 korun v roce.

Tato podpora zvyšuje se na 14 korun v roce po dvouletém členství.

VII. Odborný časopis

obdrží každý řádný člen od Unie zdarma.

Soudruzí, vzhůru do „Unie“!

„Unie horníků rakouských“ je založena k ochraně ohrožených horníků, aby je přivedla v jeden mohutný šik, a učinila boje schopnými.

„Unie“ má chránit horníky před bezměrným vykořisťováním kapitalistickým, proti němuž síla jednotlivce nestačí.

„Unie“ má dbáti o bezpečnost horníků v dolech, nad zachováváním bezpečnostních předpisů, aby lakotou uhlobaronů nebyl jich život v nebezpečí vrhán.

Může toho „Unie“ dosáhnouti?

Ano! Když ty rozptýlené tisíce horníků srazí se v jednu silnou armádu, stanou se nepřemožitelnými.

A při tom všem činí „Unie“ jen skromné nároky na peněžní příspěví. 30 haléřů týdně čili 15 K 60 h za celý rok obnáší výdaj člena co příspěvek k „Unii“.

Za to ale má velmi cenné nároky.

Je-li stihán z příčiny pracovní, obdrží zdarma právní ochranu. Kdo ví, jak jsou advokáti drazí, pozná, že jedna taková právní ochrana stojí nejméně 10 K.

Je-li člen nezaviněně bez práce, obdrží podpory 9 K po osm týdnů, což znamená as 72 K za rok.

V případě nemoci obdrží člen 2 K 10 h týdně po dobu deset týdnů, což může obnášet 21 K za rok.

Mimo toho obdrží časopis zdarma a spolková knihovna je bezplatně k používání.

To jsou cenné výhody, které každý rozumný člen musí uznati. —

Horníci na Ostravsku!

Tolik jste již vytrpěli ústrků, pronásledování a strádání, že je již svrchovaný čas sraziti se v šik a připravit k odvetě. Uhlobaroni v Rakousku jsou téměř do jednoho ve své organizaci, jejíž účelem je potírání snahy horníků.

Co jiného zbývá Vám, než-li dle vzoru uhlobaronů se rovněž organizovati za dosažení lepších pracovních podmínek a zvýšení životní úrovně.

Porozumí-li hornictvo rakouské vůbec a na Ostravsko-Karvínsku zvláště této nezbytné nutnosti, vstoupí-li jako

jeden muž do „Unie horníků rakouských“, pak zajisté v novém desetiletí lepší budoucnosti půjde vsříc.

Ať roste a mohutní „Unie horníků rakouských!“

Činnost organizace v cifrách.

Číselný přehled o výkonu a činnosti organizace hornické je nejlepším dokladem její důležitosti.

Schůzí odbyto v ústředním spolku a v skupinách od 1. října 1893 do 30. května 1903:

Rok	valné hromady	měsíční schůze	výborové schůze	veřejné schůze	schůze lidu	důvěrné schůze	Úhrnem
1893	1	2	9	3	5	—	20
1894	1	6	36	31	18	56	147
1895	4	11	43	113	51	61	283
1896	2	12	41	249	34	122	460
1897	3	10	38	228	52	263	594
1898	4	9	27	388	40	149	617
1899	4	9	29	322	30	85	479
1900	3	3	22	592	27	63	710
1901	3	—	8	85	42	112	250
1902	2	—	9	318	29	195	553
1903	1	—	4	157	22	63	247
Úhrnem	28	62	266	2486	350	1169	4360

slovy čtyry tisíce tři sta šedesát schůzí, to jest zajisté úctyhodný počet schůzí, v nichž jednak vyřizovány vnitřní spolkové záležitosti, hlavně však agitaci a uvědomování členstva věnována péče.

A počet schůzí jest ještě neúplný. Nejsou v něm obsaženy schůze výborové míst. skupin, důvěrné schůze i členské a schůze lidu, svolávané mimo obvod polic. komisařství v M. Ostravě.

Ještě důležitějším pro posouzení činnosti spolku skýtá finanční výkon hornické organizace, který zde podáváme.

Nejvýznačnější položky vydání hornické organizace

za dobu

od 1. ledna 1894 do 30. června 1903.

Druh vydání	V r o c e										Úhrnem
	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	
	v k o r u n o v é m ě ě										
Podpora v nemocí . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	70·56	176·—	246·56
Podpora v nezaměstnanosti	4006·60	2556·82	2359·60	868·—	1298·90	411·—	46·80	162·—	—	—	11709·72
Podpora cestovní . . .	11·—	87·40	45·80	35·60	23·60	67·60	25·—	14·—	5·—	7·—	322·—
Právní ochrana	—	272·—	159·32	403·40	427·28	76·—	192·—	108·—	—	28·—	1666·—
Schůze a agitace . . .	368·68	351·96	286·42	131·80	464·50	350·26	126·76	265·54	867·82	530·74	3744·48
Knihovna . .	2296·76	1178·38	127·20	650·20	703·70	68·46	153·20	46·—	19·80	56·—	5299·70
Odborný časopis	3998·—	10350·—	3020·—	3400·74	6030·48	3179·70	1432·90	774·—	1785·20	1870·72	35841·74
Prís. odb. kom. v ústř. svazu	—	80·—	482·36	521·80	1005·68	251·46	22·—	37·50	100·—	50·—	2550·80
Úhrnem . .	10681·04	14876·56	6480·70	6011·54	9954·14	4404·48	1998·66	1407·04	2848·38	2718·46	61381·00

To jsou uvedeny pouze položky obrácené přímo k hmotné pomoci a uvědomění členstva. Spolek „Prokok“ nebyl spolkem podpůrným a poměrně nízké příspěvky odváděny, vzdor tomu během 8 let vyplatil 11.709 K 72 h podpory nezaměstnaným horníkům. Podpora v nemoci zavedená teprve v „Unii“ v r. 1901 a nárok na tuto podporu nabyli člené teprve v r. 1902. Značnou sumu představuje právní ochrana, kterouž členové z námezdních poměrů vzniklých sporech používali.

K uvědomění členstva věnován na knihovnu značný obnos. Nejvíce ovšem stal povinně zavedený odborný časopis. Cifry ty dokazují, že hornická organisace pracovala všestranně.

Důlní katastrofy na Ostravsku.

Spisek ten byl by neúplným přehledem událostí v životě horníků na Ostravsku se sběhnuvších, kdyby ty hrozné báňské katastrofy a neštěstí, při nichž životy horníků v masách zabíjeny, nebyly v něm zaznamenány. Daň z krve a z životu, kterou horníci nenasytnému kapitalistickému molochu přinášeli, byla přímo hroznou.

Neméně nežli 28 důlních katastrof, při nichž zahynulo 658 horníků. Počet zabitých a zmrzačených horníků v jednotlivých případech, při nichž úraz jen jednoho nebo dva havíře postihnul, nezůstane zajisté za cifrou výše uvedenou.

Katastrofy se udály :

V roce 1854 výbuchem třaskavých plynů na dole „Karolina“ v Mor. Ostravě **zabito 14 horníků.**

V roce 1856 vzňaly se 16. ledna třaskavé plyny na dole „Gabriela“ v Karvině — **zabito 17 horníků.**

V roce 1856 zabito na „Salmě“ v Pol. Ostravě třaskavými plyny **7 horníků.**

V roce 1857 zabito v Karvině na dole hraběte Larische **7 horníků.**

V roce 1858 zabito opětně na Larischovské šachtě v Karvině **7 horníků.**

V roce 1859 5. ledna zabito na „Salmě“ VII. v Polské Ostravě plyny **15 horníků.**

V roce 1862 zabito na Rothschildové jámě **6 horníků.**

V roce 1864 1. června zabiti na „Šalomouně v Mor. Ostravě **4 horníci**.

V roce 1867 10. května výbuchem třask. plynů zabito na Salské šachtě v Pol. Ostravě **7 horníků**.

V roce 1867 zabito 29. července na „Hlubině“ u Vítkovic třaskavými plyny **53 horníků**.

V roce 1873 zabito bylo v Dombrové na Mühsam dolu **6 horíků**.

V roce 1874 zabito výbuchem plynů na dole severní dráhy **5 horníků**.

V roce 1875 20. května zabito výbuchem plynů na dole „Emma“ v Pol. Ostravě **6 horníků**.

V roce 1878 17. dubna zabito při výbuchu na dole „Zwierzině“ v Pol. Ostravě **13 horníků**.

V roce 1884 16. února zabiti na „Salmě“ VII. v Pol. Ostravě výbuchem **4 horníci**.

V roce 1884 24. června otráveni na „Vilémce“ v Pol. Ostravě dusivými plyny **4 horníci**.

V roce 1884 8. října bylo na Wilczkové šachtě „Emma“ explozí **zabito 20 horníků**.

V roce 1885 5. března stala se exploze na šachtě „Jan“ hr. Larische v Karvině, již zaplatilo **108 horníků životem**.

Téhož roku 26. března bylo na Rothschildově šachtě „Bettina“ v Dobrové rovněž **usmrceno 58 horníků**.

V roce 1887 bylo zabito na Guttmannově šachtě „Žofie“ v Orlové **14 horníků**.

V roce 1888 5. dubna padlo při výbuchu plynů na Zwierzínově dolu **11 horníků**.

V roce 1889 14. dubna bylo na Rothschildově šachtě „Tiefbau“ u Vítkovic explozí plynů **zabito 9 mužů**.

V roce 1891 3. ledna stala se na Wilczkové šachtě „Trojice“ katastrofa výbuchem plynů, již padlo za obět **60 horníků a jeden dozorce**.

V roce 1894 15. června bylo při ohromné explozi na všech Larischových šachtách v Karvině **usmrceno 235 horníků** a 25 těžce poraněno. Z usmrcených je dnes ještě 123 mužů v šachtě zazděno. Místo kde tito horníci našli hrob, je označeno kapličkou; druhých 112 mrtvých bylo pohřbeno na Karvínském hřbitově.

V roce 1895 16. března bylo na arcivévodské šachtě „Hohenegger“ v Karvině usmrceno 52 horníků a dva mimo to těžce poraněni.

V roce 1896 bylo při požáru v šachtě severní dráhy „Hermenegild“ usmrceno výbušnými látkami 16 dělníků a 18 těžce poraněno. Vinu za tuto katastrofu nese důlní inspektor Mayer, jenž když oheň vypukl, uzavřel příliv vzduchu do šachty. Tím byl sice oheň udušen a důl zachráněn, ale také část mužstva, nalezajícího se v dolu usmrcena.

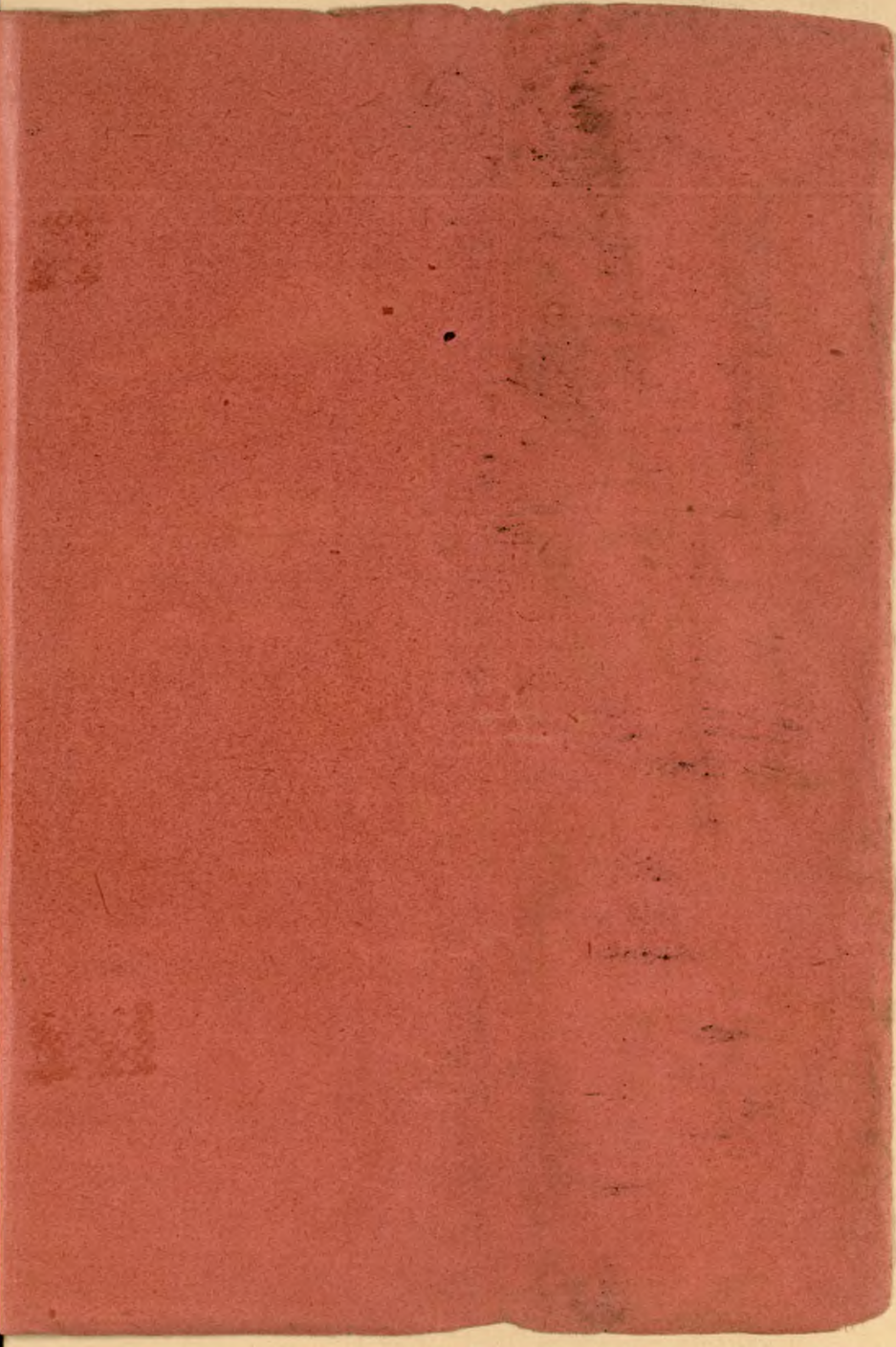
Obrovské ty oběti na zdraví a životech přinášené hornictvem, jscu těžkou obžalobou, proti uhlobaronům zdviženou. V dobách kdy organizace dělnické nebylo a panstvo nepodléhalo kritice, stíhala jedna katastrofa druhou. Teprvé když hornická organizace počala se zastávat zájmů hornických, burcovala úřady z pohodlí a donucovala je k účinnější kontrole jam, změnily se poněkud poměry a životy horníků alespoň z části více chráněny. — Báňská inspekce v Rakousku stává sice více na papíře nežli ve skutečnosti, ale ta trocha je těžařům nepříjemnou a jich profitu na újmu. Svou silou musí sobě hornictvo vynutit řádnou báňskou inspekci a tím zajistit své životy při práci v dolech.

OBSAH.

	Strana
Předmluva	3
Staré časy — zlé časy	5
Další boje — a utrpení	6
První socialistické rejdy	9
1. květen 1890 a všeobecná-stávka	10
Hornický sjezd a delegace horníků z Ostravska	17
Hornický tisk — znovuzřízením děln. spolku	22
Hornické schůze povolené — snaha k zřízení hornické organizace	23
„Odborné Listy“ a založení hor. spolku „Prokop“	24
Další organizační práce — a boje	25
Organizace roste — první rozkol	28
Nová stávka — štvánice klerikálů	29
Loupež koaličního práva ve Slezsku	33
Nový rozmach hnutí	33
Všeobecná stávka horníků r. 1900	34
Těžká práce další	37
„Unie horníků rakouských“	39
Soudruzi, vzhůru do „Unie“ !	42
Činnost organizace v cifrách	43
Nejvýznačnější položky vydání hornické organizace za dobu od 1. ledna 1894 do 30. června 1903	44
Důlní katastrofy na Ostravsku	45

R 4170

Soudruzi, horníci na
Ostravsko-Karvínsku

čtete

„DUCH ČASU“

orgán strany
socialně-demokratické hajfci
zájmy pracujfcího lidu.

••

„Duch Času“ přináší nejspoleh-
livější zprávy ze
všech míst na

Ostravsku a neohroženě zastává se děl-
nictva, ostře káře kapitalistickou zvůli.
Každý horník na Ostravsko-Karvínsku
má čísti

„Duch Času“ vycházející jednou týdně —
v Mor. Ostravě.

Jednotlivé číslo za 8 hal. Celoroční předplatné 4 K

Každý uvědomělý
horník čte svůj
odborný časopis

„Na zdar“